

Διδακτικό Υλικό
για τους Θεματικούς Κύκλους
της Γ' Λυκείου

ΤΕΥΧΟΣ Α'

Μιχαηλίδης Μ., Νταουλτζής Ι., Οικονόμου Π.,
Πανουτσοπούλου Π. Ραβδά Αν., Τσουκαντάς Αριστομένης

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

Εσωτερικές Εκδόσεις Εκπαιδευτηρίων Δούκα

Ε
Κ
Φ
Ρ
Α
Σ
Η

Ε
Κ
Θ
Ε
Σ
Η

Επιμέλεια έκδοσης

Νταουλτζής Ιωάννης

Φιλολογική επιμέλεια

Νταουλτζής Ιωάννης

Πανουτσοπούλου Πέννυ

Τσουκαντάς Αριστομένης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	7
Προσδιορισμός εννοιών.....	8
Φορείς παιδείας 	9
Οι σκοποί της παιδείας	9
Οι κατευθύνσεις της εκπαίδευσης (Παραγωγική / Τεχνοκρατική, Ανθρωπιστική)	10
Ο προσανατολισμός μιας σύγχρονης εκπαίδευσης	11
Η σύγχρονη εκπαιδευτική κρίση	12
Η στροφή και ο συνωστισμός στις πανεπιστημιακές σχολές	14
Η Εθνική παιδεία.....	16
Η Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης	17
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	21
Προσδιορισμός της έννοιας	22
Διάκριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	24
Η σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	25
Καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φαινόμενα, αίτια, αντιμετώπιση)	25
Ο Ο.Η.Ε. (σκοπός, ρόλος, εκφράζει τις δυτικές κοινωνίες - διασφαλίζει την πολυπολιτισμική ποικιλία)	29
Η παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού (Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, τι συμβαίνει στην εποχή μας, αιτίες της εκμετάλλευσης των παιδιών, τι απαιτείται για την αντιμετώπιση του προβλήματος)	32

ΒΙΑ – ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	39
Προσδιορισμός εννοιών.....	40
Έγκλημα (κοινωνικοί λόγοι, επιπτώσεις, ανασταλτικοί παράγοντες)	41
Θανατική ποινή (Ιστορικά (επιχειρήματα υπέρ και κατά της θανατικής ποινής)	44
Το δίκαιο της πυγμής (τι είναι, φαινόμενα επιβολής του «δικαίου του ισχυρού» σε διεθνές και εθνικό επίπεδο)	46
ΠΟΛΕΜΟΣ - ΕΙΡΗΝΗ	51
ΠΟΛΕΜΟΣ (προσδιορισμός εννοιών, μορφές πολέμου, αίτια των πολέμων, συνέπειες των πολέμων)	52
ΕΙΡΗΝΗ (προσδιορισμός έννοιας, , η σημασία της ειρήνης, παράγοντες και συνθήκες που προωθούν το πνεύμα ειρήνης σήμερα, η ειρήνη μπορεί να διασφαλιστεί)	57
ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	63
Προσδιορισμός εννοιών	64
Η ιστορική σχέση του ανθρώπου με τη φύση	65
Προσφορά της φύσης	65
Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος (επιπτώσεις, παράγοντες που συντελούν στην οικολογική καταστροφή, τρόποι αντιμετώπισης του οικολογικού αδιεξόδου)	66
Ρατσισμός (προσδιορισμός της έννοιας, σύγχρονες μορφές ρατσισμού, αιτίες της ρατσιστικής συμπεριφοράς, τρόποι αντιμετώπισης)	72
Εθνικισμός και Πατριωτισμός (προσδιορισμός εννοιών, προσφορά εθνισμού – πατριωτισμού, κίνδυνοι από τον εθνικισμό, τρόποι αντιμετώπισης του εθνικισμού, ατομική ευθύνη)	76

ΠΑΙΔΕΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- ✗ Προσδιορισμός εννοιών
- ✗ Φορείς παιδείας
- ✗ Οι σκοποί της παιδείας
- ✗ Οι κατευθύνσεις της εκπαίδευσης (Παραγωγική/Τεχνοκρατική, Ανθρωπιστική)
- ✗ Ο προσανατολισμός μιας σύγχρονης εκπαίδευσης
- ✗ Η σύγχρονη εκπαιδευτική κρίση
- ✗ Η στροφή και ο συνωστισμός στις πανεπιστημιακές σχολές (αιτίες, συνέπειες)
- ✗ Η εθνική παιδεία
- ✗ Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης (τρόποι και μέσα υλοποίησής της, οφέλη που προκύπτουν από την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση)

ΠΑΙΔΕΙΑ

☒ Προσδιορισμός εννοιών

- Ως **παιδεία** ορίζεται η καλλιέργεια και η ανάπτυξη της ψυχής και του πνεύματος, η διαμόρφωση του «άμορφου» εσωτερικού κόσμου του ατόμου, σύμφωνα με το κοινώς αποδεκτό ανθρωπιστικό πρότυπο. Ταυτόσημες προς την παιδεία έννοιες είναι η **μόρφωση**, η **αγωγή** και η **κουλτούρα**.
- Η παιδεία, με το ευρύ περιεχόμενό της, διακρίνεται από τη λεγόμενη σχολική παιδεία ή **εκπαίδευση**, η οποία εκδηλώνεται με τρόπο προγραμματικό και συστηματικό και αποβλέπει στην καθολική ανάπτυξη των δεξιοτήτων και δυνατοτήτων του ανθρώπου (νοητικών – συναισθηματικών – κοινωνικών – ηθικών – πολιτικών - σωματικών). Είναι η εκπαίδευση, λοιπόν, συστηματική διαδικασία μετάδοσης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων με συγκεκριμένη επιστημονική μεθοδολογία, από ειδικευμένο προσωπικό, με ευθύνη της πολιτείας. Είναι θεσμός που αποσκοπεί στη συστηματική διδασκαλία μαθητών και σπουδαστών, στην ανάπτυξη των πνευματικών, σωματικών και ηθικών ικανοτήτων του ανθρώπου, μέσα από ειδικά ιδρύματα (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια) και συγκεκριμένες μεθόδους.
- Στη σύγχρονη εποχή, στο πλαίσιο των επιστημονικών και τεχνολογικών δεδομένων που μεταβάλλονται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς, καθίσταται αναγκαία η **διά βίου παιδεία**, η διαρκής και αδιάλειπτη επιμόρφωση σε όλα τα γνωστικά πεδία.

☞ Φορείς παιδείας

- το οικογενειακό περιβάλλον
- η εκπαίδευση
- ο κοινωνικός περίγυρος
- το ευρύτερο πολιτιστικό πλαίσιο (τέχνες, επιστήμες κ.λπ.)
- τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- οι άνθρωποι του στοχασμού και της δημιουργίας (καλλιτέχνες, επιστήμονες, δημοσιογράφοι κ.λπ.)
- το Κράτος
- η Εκκλησία

☞ Οι σκοποί της παιδείας

- Η παιδεία καλλιεργεί τις πνευματικές- ηθικές αξίες και αρετές (όπως είναι η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η ισότητα, ο σεβασμός...), που κατευθύνουν τις πράξεις των πολιτών και συμβάλλουν στην προαγωγή του πολιτικού και του κοινωνικού βίου.
- Διαμορφώνει και ολοκληρώνει την προσωπικότητα του ανθρώπου, καθώς προβάλλει πρότυπα ζωής και αξιών.
- Ενθαρρύνει τον άνθρωπο να αναλαμβάνει τις ευθύνες του, να υπερασπίζεται τα δικαιώματά του, να διεκδικεί καλύτερους όρους ζωής.
- Καλλιεργεί το διαλεκτικό τρόπο σκέψης και διευρύνει τον ορίζοντα της ανθρώπινης διάνοιας.
- Αναπτύσσει τις διανοητικές δυνάμεις του ατόμου (τη λογική, την κριτική ικανότητα, τη φαντασία, την παρατηρητικότητα, τη μνήμη...), τον απομακρύνει από το μύθο, την πλάνη, την προκατάληψη.
- Υποδεικνύει στον άνθρωπο την αξία της αυτογνωσίας και της αυτοκυριαρχίας, ώστε ορμές, να πορεύεται στη ζωή με αυτοπεποίθηση.
- Εμφυσά στον άνθρωπο θάρρος, αγωνιστική διάθεση, ώστε να αποβάλει φόβους και ανασφάλειες, που αναστέλλουν τη δημιουργική διάθεση και τον καθιστούν ευάλωτο απέναντι στις προκλήσεις.

- Εκλεπτύνει τα συναισθήματα του ανθρώπου και τον βοηθά να διαμορφώσει αισθητικά κριτήρια, ώστε να απολαμβάνει τις δωρεές της τέχνης.
- Συντελεί ώστε το άτομο, διατηρώντας την αυτοτέλειά του, να δρα συλλογικά. Αφυπνίζει το ενδιαφέρον του για τα κοινά, τον πολιτικοποιεί - με την ευρεία έννοια του όρου - και συμβάλλει στην ιδεολογική συγκρότησή του.

☒ Οι κατευθύνσεις της εκπαίδευσης

α. Παραγωγική-Τεχνοκρατική

- Προετοιμάζει και προσανατολίζει τους μαθητές για την ομαλή μετάβαση στην εργασιακή ζωή και την ένταξή τους στον κοινωνικό και οικονομικό βίο.
- Συνδέεται άμεσα με την αγορά εργασίας.
- Βασίζεται στην αντίληψη: «πτυχίο = θέση εργασίας».
- Θεωρεί βασικό άξονα της γνωστικής διαδικασίας την εξειδίκευση.
- Αντιμετωπίζει τη γνώση χρησιμοθηρικά και πρεσβεύει την επαγγελματοποίηση των προγραμμάτων σπουδών.

β. Ανθρωπιστική

- Στοχεύει στην ολόπλευρη και σφαιρική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή.
- Δίνει έμφαση στις ανθρωπιστικές σπουδές.
- Προτάσσει τη διεύρυνση του καθολικού χαρακτήρα της γνώσης έναντι της εξειδίκευσης.
- Κινδυνεύει από το στείο ακαδημαϊσμό και τη λειτουργία της γνώσης ερήμην της κοινωνίας και των αναγκών της.

☛ Ο προσανατολισμός μιας σύγχρονης εκπαίδευσης

Ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό όραμα οφείλει να έχει ως επίκεντρο των επιδιώξεών του ένα σχολείο:

- **Με σαφή πνευματικό προσανατολισμό:** να προβάλλει την αξία της μόρφωσης και της γνώσης, να καλλιεργεί πολύπλευρα τις νοητικές ικανότητες του μαθητή, να αναπτύσσει τη φαντασία, να οξύνει το νου, να προωθεί τον προβληματισμό και το στοχασμό, να αντιμετωπίζει τη δημιουργική περιπέτεια της γνώσης ως διαρκές ζητούμενο και όχι ως δεδομένο, να παρωθεί στη διά βίου παιδεία.
- **Με ξεκάθαρο σύστημα αξιών:** να μεταδίδει ηθικές αξίες και πρότυπα ανθρωπιστικά, που ολοκληρώνουν την ανθρώπινη προσωπικότητα και δημιουργούν ευαίσθητους ανθρώπους με ηθικό έρεισμα και ιδανικά, να μεταλαμπαδεύει παραδοσιακές και καθολικές αξίες χωρίς δογματισμούς.
- **Με ανθρώπινο πρόσωπο:** να σέβεται την προσωπικότητα και τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε μαθητή, να καλλιεργεί τις ξεχωριστές κλίσεις, να στηρίζεται στη διαπροσωπική επικοινωνία δασκάλου και μαθητών, να συμβάλει στην αποβολή των συμπλεγμάτων και τη διατήρηση του ήρεμου ψυχικού κλίματος.
- **Με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα:** να λειτουργεί ως τόπος κοινωνικής και πολιτισμικής αναπαραγωγής, να καλλιεργεί το πνεύμα της οικουμενικότητας και της ανεκτικότητας, να ενσωματώνει και να μην αποκλείει το διαφορετικό.
- **Με δημοκρατική νοοτροπία:** να συνιστά ένα χώρο ελεύθερου διαλόγου, να ενισχύει τις καθημερινές ενδοσχολικές δημοκρατικές διαδικασίες, να παρέχει ίσες ευκαιρίες, να εθίζει στις αρχές της αξιοκρατίας, της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, να προωθεί εξίσου τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων και το σεβασμό των υποχρεώσεων, να διαμορφώνει κοινωνική συνείδηση και να έχει ως απώτερο στόχο τον ολοκληρωμένο ενεργό πολίτη.
- **Με σύγχρονη προοπτική:** να ανταποκρίνεται στα κελεύσματα των καιρών, να λαμβάνει υπόψη του τις κοινωνικές αλλαγές, τις οικονομικές συγκυρίες, τις τεχνολογικές και παιδαγωγικές εξελίξεις, να ενημερώνεται για τη δυναμική της αγοράς εργασίας, να καλλιεργεί την επιμόρφωση, την αξιολόγηση και την ανανέωση, να καταπολεμά τις αναχρονιστικές αντιλήψεις και την εμμονή στο παρελθόν.

☛ Η σύγχρονη εκπαιδευτική κρίση

Οι βασικές παράμετροι που αναδεικνύουν το εκπαιδευτικό πρόβλημα στη χώρα μας είναι οι ακόλουθες:

- Η γενικότερη κρίση της κοινωνίας και των θεσμών της, που επηρεάζει έμμεσα με τις εκδηλώσεις της τον χώρο της εκπαίδευσης, η επικράτηση της κυρίαρχης καταναλωτικής ιδεολογίας
- Η φιλοσοφία του συστήματος:
 - ↳ αδιευκρίνιστη και συγκεχυμένη ως προς τον προσανατολισμό της → έλλειψη εκπαιδευτικού οράματος
 - ↳ έμφαση στο εξεταστικό σύστημα και την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δεν αναπτύσσεται η επαφή με την έρευνα ή την καλλιτεχνική δημιουργία
 - ↳ μηχανιστική, αποταμιευτική αντίληψη της μάθησης → ο μαθητής συσσωρεύει γνώσεις απομνημονεύοντας, χωρίς κριτική επεξεργασία
 - ↳ χρησιμοθηρική αντίληψη της γνώσης, απαξίωση μαθημάτων γενικής παιδείας
 - ↳ καλλιέργεια βαθμοθηρικής διάθεσης, ανταγωνισμού, παραπαιδείας
 - ↳ δεν καλλιεργεί τον άνθρωπο ως αξία ούτε προβάλλει ευρύτερα ιδανικά και πρότυπα ζωής
- Τα προγράμματα σπουδών:
 - ↳ τυποποίηση και ακραία εξειδίκευση
 - ↳ απωθητικά σχολικά εγχειρίδια με απαρχαιωμένες γνώσεις
 - ↳ αναχρονιστικές μέθοδοι διδασκαλίας, διδακτική μονοτροπία
 - ↳ μονοκρατορία του ενός διδακτικού βιβλίου
 - ↳ βεβαρημένα σχολικά προγράμματα
 - ↳ τίτλοι σπουδών χωρίς ουσιαστικό αντίκρισμα
 - ↳ ανεπαρκής επαγγελματικός προσανατολισμός

- Το σχολικό περιβάλλον:
 - ↳ δεν καλλιεργείται ο ουσιαστικός διάλογος, δε λαμβάνονται υπόψη η ιδιαιτερότητα και η διαφορετικότητα
 - ↳ απουσία ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων, το «άξενο» των σχολικών χώρων
 - ↳ άγχος και πίεση σε όλα τα επίπεδα
 - ↳ το σχολείο αντιμετωπίζεται ως αγγαρεία
 - ↳ ελλιπής ή ακατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή
- Οι εκπαιδευτικοί:
 - ↳ ελλιπής παιδαγωγική κατάρτιση
 - ↳ απουσία ουσιαστικής και διαρκούς αξιολόγησης
 - ↳ αδιαφορία για επιμόρφωση
 - ↳ οικονομική δυσπραγία από τις χαμηλές αμοιβές
 - ↳ απογοήτευση από την κοινωνική απαξίωση του ρόλου τους
- Η άτολμη πολιτική βούληση και οι χαμηλές δαπάνες για την παιδεία
- Συχνές και ανεπαρκώς προγραμματισμένες αλλαγές-μεταρρυθμίσεις ⇒ βλάπτουν μαθητές και καθηγητές και υποβαθμίζουν ή μειώνουν την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πράξης

☞ Η στροφή και ο συνωστισμός στις πανεπιστημιακές σχολές

α. Αιτίες του φαινομένου:

- Ο εκδημοκρατισμός της κοινωνίας και η σταδιακή κατάργηση των φραγμών και των διακρίσεων στη μόρφωση μετέτρεψαν την εκπαίδευση σε κοινό αγαθό.
- Οι σύγχρονες κοινωνικές και επαγγελματικές ανάγκες απαιτούν ως αναγκαία προϋπόθεση την κατοχή ενός τουλάχιστον τίτλου σπουδών.
- Η αγορά εργασίας καθιστά αναγκαία την εξειδίκευση που προσφέρουν πολλές, κυρίως νεοσύστατες, πανεπιστημιακές σχολές.
- Η αντίληψη που θέλει τον κάτοχο ενός πανεπιστημιακού τίτλου να βρίσκει πιο εύκολα μια θέση εργασίας, έστω και αν αυτό γίνεται καθυστερημένα, γεγονός που επιβεβαιώνεται και στατιστικά στη χώρα μας.
- Η επαγγελματική σταθερότητα και η μονιμότητα που- κατά την επικρατούσα αντίληψη- εξασφαλίζουν όσα επαγγέλματα στηρίζονται σε πανεπιστημιακού επιπέδου σπουδές, ιδιαίτερα για όσους αναζητούν μια θέση στο δημόσιο τομέα.
- Οι αυξημένες στην εποχή μας προσωπικές φιλοδοξίες για ευρύτερη μόρφωση και επαγγελματική ανέλιξη μέσω των ανώτατων σπουδών.
- Η διαίωση της κοινωνικά ρατσιστικής νοοτροπίας που θεωρεί όσους ασχολούνται με χειρωνακτικά ή τεχνικά επαγγέλματα πολίτες δεύτερης κατηγορίας, ενώ αντίθετα αντιμετωπίζει ως κοινωνικά αναβαθμισμένους και καταξιωμένους τους πτυχιούχους πανεπιστημιακών σπουδών.
- Οι οικογενειακές προσδοκίες και οι καταπιεσμένες επιθυμίες των γονιών που ωθούν τα παιδιά τους στην κατεύθυνση των σπουδών, έστω και αν δεν έχουν ανάλογες ικανότητες.
- Η καλλιέργεια της αντίληψης για πανεπιστημιακές σπουδές από το ευρύτερο περιβάλλον και κυρίως από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, που προβάλλουν ως μείζον θέμα της επικαιρότητας τις εισαγωγικές εξετάσεις.

β. Συνέπειες του φαινομένου:

- δραματική αύξηση των ανέργων πτυχιούχων
- κορεσμός συγκεκριμένων σχολών και επαγγελμάτων με μεγάλη ζήτηση, γιγαντισμός της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- ποιοτική έκπτωση της παρεχόμενης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης
- «φροντιστηριοποίηση» του Λυκείου, το οποίο χάνει τον ευρύτερο μορφωτικό του χαρακτήρα και γίνεται εξεταστικός προθάλαμος των πανεπιστημιακών σχολών
- καλλιέργεια ανταγωνιστικού κλίματος για την είσοδο σε μια σχολή
- παγίωση της υπάρχουσας νοοτροπίας για το «γότηρο» που προσδίδει ένας τίτλος σπουδών
- απογοητεύσεις με δραματικά αποτελέσματα σε περίπτωση αποτυχίας
- αύξηση των νέων που αναζητούν την τύχη τους στο εξωτερικό, αφάιμαξη της χώρας σε οικονομικό και ανθρώπινο δυναμικό
- αναταραχή στην παραγωγική διαδικασία της χώρας με τον πληθωρισμό πτυχιούχων και την έλλειψη τεχνικών επαγγελματιών

✎ Η Εθνική παιδεία

- Η εθνική παιδεία καλλιεργεί την αγάπη για την πατρίδα, την πίστη στα ιδανικά και τις αξίες της αλλά και το σεβασμό στις άλλες πατρίδες, στα ιδανικά και στις αξίες τους.
- Η δημιουργική αξιοποίηση της πνευματικής κληρονομιάς -λαϊκής και λόγιας- αναδεικνύει την εθνική - πολιτιστική ιδιαιτερότητα και τη συνεισφορά της στον οικουμενικό πολιτισμό.
- Η εθνική παιδεία προβάλλει τις εθνικές αξίες με κίνητρο τη διατήρηση των παραδόσεων κάθε λαού.
- Συμβάλλει στην καλλιέργεια του γλωσσικού αισθητηρίου, γιατί διαφυλάσσει και μεταδίδει στις νεότερες γενιές το γλωσσικό πλούτο, στον οποίο απεικονίζεται η κουλτούρα ενός λαού.
- Η εθνική παιδεία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας, γεγονός που τονώνει το εθνικό φρόνημα.

✎ Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης

α. Τρόποι και μέσα υλοποίησής της

- Θεωρείται λειτουργικότερη και αποδοτικότερη αν διδαχθεί ως σύνθετη έννοια μέσω διαφόρων γνωστικών αντικειμένων.
- Πραγματοποιείται με την παροχή γνώσεων σχετικών με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη-μέλη της και τις κοινές καταβολές τους, μέσα από τη διδασκαλία μαθημάτων, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, οι Γλώσσες, οι Κοινωνικές Επιστήμες, η Λογοτεχνία.
- Ειδικότερα, η διδασκαλία της Ιστορίας επιβάλλεται να περιλαμβάνει πληροφορίες για την εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως αυτός διαμορφώθηκε στη διαδρομή των αιώνων από την ελληνική κλασική αρχαιότητα, τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό, την Αναγέννηση, το Διαφωτισμό μέχρι και τη σύγχρονη πολιτισμική πραγματικότητα.
- Η αισθητική αγωγή είναι αναγκαίο να αποβλέπει στην επαφή και τη γνωριμία με το έργο, τα πνευματικά και καλλιτεχνικά ρεύματα- παλαιότερα και σύγχρονα- που σημάδεψαν την πορεία του ευρωπαϊκού πολιτισμού.
- Η προβολή της ευρωπαϊκής πολιτισμικής κληρονομιάς μπορεί να επεκτείνεται και να συμπληρώνεται με επισκέψεις σε μουσεία, μνημεία και χώρους τέχνης.
- Οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν σε ευρύτερες δραστηριότητες, σε συνεργασία με πολιτιστικά ιδρύματα, με ευρωπαϊκά σχολεία ή μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων.
- Η εκπαίδευση οφείλει να εξοικειώνει τους μαθητές με τους θεσμούς, τα όργανα και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε οι αυριανοί ευρωπαίοι πολίτες να έχουν κοινό μέτρο επιλογών και δράσης.
- Η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής διάστασης στη διδακτική πράξη δεν πρέπει να γίνεται σε βάρος των αρχικών σκοπών που θέτει το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ούτε να βρίσκεται σε αντίθεση με τις πολιτιστικές, ηθικές, θρησκευτικές και κοινωνικές αξίες κάθε λαού.

β. Οφέλη που προκύπτουν από την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση

- Οι μαθητές διευρύνουν τους ορίζοντές τους, καθώς ξεφεύγουν από το στενό πλαίσιο της κοινότητάς τους και ενημερώνονται για τις διεθνείς εξελίξεις της σύγχρονης πραγματικότητας.
- Αποκτούν έγκυρη πληροφόρηση για τις κοινωνικές, πολιτικές και διοικητικές δομές των ευρωπαϊκών χωρών και καθίστανται κοινωνοί των τρεχουσών εξελίξεων, η κατανόηση των οποίων τους βοηθά να ερμηνεύσουν και τις εξελίξεις στη χώρα τους, λόγω της αλληλεξάρτησης των λαών.
- Η κατανόηση της σύγχρονης ευρωπαϊκής πραγματικότητας επιτρέπει την πολιτιστική σύμμιξη, την ανταλλαγή διαφορετικών πολιτιστικών στοιχείων.
- Οι νέοι διαμορφώνουν δημοκρατική και ανθρωποκεντρική συνείδηση, απομακρύνονται από τον εθνικισμό, την εμμονή σε ιδέες περί ανωτερότητας των πολιτισμών και καλλιεργούν μέσα τους το σεβασμό, συμφιλιώνονται με το διαφορετικό, μαθαίνουν να γίνονται ανεκτικοί, δεκτικοί στο καινούργιο που ανακαλύπτουν λόγω της πολυπολιτισμικότητας.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

- ✘ Προσδιορισμός της έννοιας
- ✘ Διάκριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- ✘ Η σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- ✘ Καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φαινόμενα, αίτια, αντιμετώπιση)
- ✘ Ο Ο.Η.Ε. (σκοπός, ρόλος, εκφράζει τις δυτικές κοινωνίες - διασφαλίζει την πολυπολιτισμική ποικιλία)
- ✘ Η παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού (Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, τι συμβαίνει στην εποχή μας, αιτίες της εκμετάλλευσης των παιδιών, τι απαιτείται για την αντιμετώπιση του προβλήματος)

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

➤ Προσδιορισμός της έννοιας

Τα ανθρώπινα δικαιώματα

- πηγάζουν από τη φυσική υπόσταση του ανθρώπου
- συνιστούν το ουσιωδέστερο συστατικό των αρχών του ανθρωπισμού
- οριοθετούν τις υποχρεώσεις των ισχυρών έναντι των ασθενέστερων σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο νομιμότητας
- αποτελούν τη βάση του ανθρώπινου πολιτισμού.

Με άλλα λόγια, είναι τα καταγεγραμμένα και κοινώς αποδεκτά φυσικά δίκαια του ανθρώπου, οι κατακτηθείσες στην πορεία του ανθρωπίνου γένους ατομικές, πολιτικές και κοινωνικές ελευθερίες.

Είναι προϊόν των κοινωνικών αγώνων του ανθρώπου για μια αξιοπρεπή ζωή χωρίς φόβο και στέρηση και έχουν ως στόχο την επιβολή των αντίστοιχων υποχρεώσεων στους ισχυρούς. Υπήρξαν και είναι αποτέλεσμα των διαρκών διεκδικήσεων του ανθρώπου μέσα από τις μεγάλες εξεγέρσεις και τις ειρηνικές επαναστάσεις για μια ανθρώπινη ζωή.

☞ Διάκριση Δικαιωμάτων

1^η γενιά: ατομικά και πολιτικά

Είναι απόρροια του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, καθορίζουν την προστασία του ατόμου-πολίτη και περιορίζουν την εξουσία των ισχυρών και του κράτους (π.χ. το δικαίωμα στη ζωή, ελευθερία, ισότητα, το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι).

2^η γενιά: οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά

Είναι αποτέλεσμα των μεγάλων κοινωνικών επαναστάσεων του εικοστού αιώνα και αντίβαρο στην ανθρώπινη εκμετάλλευση που συντελέστηκε με τη βιομηχανική επανάσταση, προστατεύουν τον άνθρωπο από τη στέρηση και καθορίζουν ένα κράτος πρόνοιας και δικαίου απέναντι σε κάθε κοινωνική ομάδα (π.χ. το δικαίωμα στην παιδεία, την εργασία, η εξασφάλιση ενός επαρκούς βιοτικού επιπέδου).

3^η γενιά: τα δικαιώματα στο ανθρώπινο περιβάλλον

Ρυθμίζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου μέσα από την προσφάτως διαμορφωθείσα πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογικής εξέλιξης, της βιοϊατρικής και των νέων θεσμών και αναγκών για περαιτέρω προστασία του ανθρώπου μπροστά στις νέες εξελίξεις.

Όλα αυτά τα δικαιώματα αποτελούν τον πυρήνα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (10 Δεκεμβρίου 1948), τον καταστατικό χάρτη του Ο.Η.Ε., και προστατεύονται από τους διεθνείς οργανισμούς και τις ανάλογες νομοθεσίες.

➤ Η σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- Θεωρούνται ζωτικά για την ευημερία και την ευτυχία κάθε ανθρώπου και διασφαλίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Είναι παγκόσμια και αδιαίρετα. Όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιαδήποτε γωνιά της γης και κανένα δικαίωμα δε θεωρείται σημαντικότερο από κάποιο άλλο. Με αυτόν τον τρόπο, διαμορφώνεται ένα διεθνές πλαίσιο προστασίας και σεβασμού του ανθρώπου με μοναδικό κριτήριο την ανθρώπινη ιδιότητά του.
- Μέσω του Ο.Η.Ε. τα ανθρώπινα δικαιώματα κατοχυρώνονται ως παγκόσμια αξία, η προστασία τους ανατίθεται στη διεθνή κοινότητα, στην οποία λογοδοτούν όλα τα κράτη, και παύουν να αποτελούν εσωτερική υπόθεση κάθε κράτους και κάθε κυβέρνησης. Παράλληλα, ο Ο.Η.Ε. αναγορεύεται παγκόσμιος θεσμικός προστάτης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η Οικουμενική Διακήρυξη καθίσταται «μήτρα» για την κυοφορία του διεθνούς νομοθετικού πλέγματος, από όπου πηγάζουν όλα τα συντάγματα και οι νομοθεσίες.
- Θεμελιώνουν την ελευθερία, τη δικαιοσύνη, την ισότητα και την ειρήνη σε παγκόσμιο επίπεδο και, γενικότερα, προάγουν τον πολιτισμό.
- Διασφαλίζουν την έννομη τάξη, προασπίζουν την κοινωνική ευρυθμία και προσφέρουν αίσθημα ασφάλειας και υγιές κίνητρο στους πολίτες του κόσμου για πρόοδο και πολιτισμό.
- Κατοχυρώνουν το σεβασμό για κάθε ανθρώπινο πλάσμα και καταπολεμούν τις διακρίσεις, την ανισότητα, την αναξιοκρατία, το φόβο και τη στέρηση.
- Λυτρώνουν τον κόσμο από τον τρόμο, την αθλιότητα και τη βαρβαρότητα και δημιουργούν ένα διεθνές καθεστώς δικαίου.

☛ Καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

α. Φαινόμενα καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- Η απαξίωση της ανθρώπινης ζωής (θύματα από εμφύλιες συρράξεις και πολέμους, η θανατική ποινή, οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, οι γενοκτονίες και οι εθνοκαθάρσεις, η παιδική θνησιμότητα, οι θάνατοι από πείνα, η έλλειψη πόσιμου νερού ή ασθένειες στον Τρίτο Κόσμο).
- Η στέρηση βασικών δικαιωμάτων από ομάδες πληθυσμού και ο κοινωνικός αποκλεισμός τους. Εξαιτίας της άνιση κατανομής του χρήματος, της ελλιπούς μόρφωσης και της απουσίας κρατικών δικτύων υποστήριξης, υπάρχει μερίδα του πληθυσμού που είναι κοινωνικά αποκλεισμένη, αφού στερείται τα βασικά αγαθά - ανάπηροι, αποφυλακισμένοι, τοξικομανείς, φυλετικές ή θρησκευτικές μειονότητες, μακροχρόνια άνεργοι.
- Οι διακρίσεις εις βάρος ατόμων για τις πεποιθήσεις τους, την εθνική τους προέλευση, τη γλώσσα, τη θρησκεία τους, το χρώμα τους ή το φύλο τους (κοινωνικός ρατσισμός, υποβαθμισμένη θέση της γυναίκας, περιθωριοποίηση μειονοτήτων).
- Οι πρόσφυγες, οι οικονομικοί μετανάστες και η άθλια περιπλάνησή τους σε όλο τον πλανήτη. Μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη, υφίστανται οικονομική εκμετάλλευση, βιώνουν την καχυποψία και την περιθωριοποίηση από τους ντόπιους, ζουν σε άσχημες συνθήκες, υφίστανται θρησκευτική καταπίεση, έχουν ελάχιστες εκπαιδευτικές ευκαιρίες.
- Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, που διογκώνει τη φτώχεια και την πείνα (κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, τις οποίες οι οικονομικά ισχυρές χώρες εκμεταλλεύονται προωθώντας με κάθε μέσο τα προϊόντα τους στις αγορές τους και από την άλλη αγοράζοντας σε πολύ χαμηλές τιμές τα τρόφιμα και τις πρώτες ύλες που αυτές παράγουν). Οι χώρες αυτές συχνά κυβερνιούνται από δικτατορικά καθεστώτα, πολλά από τα οποία είναι διεφθαρμένα. Και εκεί, όμως, όπου υπάρχουν δημοκρατικά καθεστώτα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες η διαφθορά και τα σκάνδαλα των πολιτικών και η κακή διαχείριση των εθνικών πόρων -αλλά και των πόρων που έρχονται από το εξωτερικό- διαιωνίζουν τις πληγές τους.

- Τα βασανιστήρια, η κακομεταχείριση, οι κρατήσεις και η φυλάκιση χωρίς δίκη ή με ανέντιμες δίκες, οι διώξεις αντιφρονούντων.
- Η καταπάτηση και αφαίρεση πολιτικών και κοινωνικών ελευθεριών με διάφορα προσχήματα. Για παράδειγμα, η διογκούμενη βία και εγκληματικότητα προκαλεί φόβο και ανασφάλεια στους πολίτες που ανέχονται την περιστολή των δικαιωμάτων τους και αποδέχονται την αστυνόμευση, τις υπερεξουσίες των δικωκτικών μηχανισμών, τις κάμερες παρακολούθησης ή ακόμη και νόμους που περιστέλλουν τα δικαιώματα.
- Η εργασιακή εκμετάλλευση, που οδηγεί σε σύγχρονες μορφές δουλείας.
- Η σεξουαλική εκμετάλλευση και η πορνεία.
- Η απάνθρωπη εκμετάλλευση των παιδιών (παιδική εργασία, παιδική πορνεία λόγω φτώχειας και απουσίας νομοθετικού πλαισίου προστασίας, στρατολόγηση παιδιών σε πολέμους).
- Η στέρηση του βασικού δικαιώματος του ανθρώπου να ζει σε ένα καθαρό φυσικό περιβάλλον (ως συνέπεια του οικολογικού αδιεξόδου από την κατασπατάληση των φυσικών πόρων, τις μεταλλαγμένες τροφές, εξαιτίας ποικίλων οικονομικών συμφερόντων).
- Η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής. Με τη βοήθεια της τεχνολογίας, γίνονται προσβάσιμα σε τρίτους στοιχεία προσωπικά, όπως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, οι συναλλαγές, οι μετακινήσεις, η κατάσταση της υγείας και αποθηκεύονται σε βάσεις δεδομένων επιχειρήσεων, τραπεζών, αεροπορικών εταιρειών.
- Η προσβολή της προσωπικότητας τόσο των απλών ανθρώπων (εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου πόνου, εκμετάλλευση μιας ανάγκης, του χαμηλού πνευματικού επιπέδου, της συμπλεγματικής συμπεριφοράς, της επιθυμίας για εφήμερη δημοσιότητα και αναγνωρισιμότητα- κυρίως μέσα από εκπομπές τύπου ριάλιτι) όσο και των δημοσίων ή «επώνυμων» προσώπων (διαπόμπευση υπολήψεων με σκοπό την τηλεθέαση).
- Η υπονόμηση της πνευματικής ελευθερίας από ελεγχόμενα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (κατευθυνόμενη και μονομερής ενημέρωση, που συντελεί στον αποπροσανατολισμό και χειραγώγηση της κοινής γνώμης).

* Είναι ευνόητο πως οι παραβιάσεις αυτές αφορούν τόσο τον «πολιτισμένο» δυτικό κόσμο όσο και – σε μεγαλύτερο, βέβαια, βαθμό – τον αναπτυσσόμενο Τρίτο Κόσμο.

β. Αίτια παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- Η υποκριτική πολιτική των κρατών – ιδίως των ισχυρών - που «κόπτονται» για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάποιες περιοχές και την ίδια στιγμή αδιαφορούν για άλλα εγκλήματα, επειδή έτσι επιτάσσουν τα πολιτικά τους συμφέροντα.
- Οι συγκρούσεις μεταξύ κρατών για πολιτικούς, οικονομικούς, φυλετικούς και θρησκευτικούς λόγους.
- Η επικράτηση ολοκληρωτικών καθεστώτων και αυταρχικών πολιτικών, που δε διστάζουν να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο για να διατηρηθούν στην εξουσία.
- Τα συμφέροντα των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που επιβάλλουν συγκεκριμένες πολιτικές ή ακόμη και καθεστώτα, προκειμένου να ικανοποιήσουν τα οικονομικά σχέδιά τους.
- Η προτεραιότητα που δίνουν πολλές κυβερνήσεις σε άλλες ιδεολογίες, όπως το κυρίαρχο θρησκευτικό «πιστεύω» ενός έθνους, το «εθνικό συμφέρον», οι τοπικές και πολιτιστικές παραδόσεις, απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν είναι, μάλιστα, λίγες οι φωνές διανοουμένων που θεωρούν τα ανθρώπινα δικαιώματα έννοια ξενόφερτη, ισοπεδωτική και κατώτερη μπροστά στα υπέρτερα «ιερά και όσια της φυλής».
- Η πρακτική των αναπτυσσόμενων κρατών, που - στο όνομα μιας αβέβαιης οικονομικής ανάπτυξης – καταλύουν ατομικές και πολιτικές ελευθερίες, θεωρώντας πολυτέλεια τα δικαιώματα αυτά μπροστά στο φάσμα της φτώχειας και νομιμοποιούν με αυτόν τον τρόπο τα εγκλήματά τους.
- Το σκληρό πνεύμα ανταγωνισμού, που έχει επικρατήσει και επιφέρει κοινωνικές ανισότητες και αδικίες, οι οποίες θεωρούνται φυσιολογικές στο πλαίσιο του νέου «νόμου της ζούγκλας», αυτόν της ασύδοτης ελεύθερης οικονομίας.
- Η καταλήστευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του Τρίτου Κόσμου και η εκμετάλλευση του ανθρώπινου δυναμικού τους για φτηνά εργατικά χέρια.
- Ο αναλφαβητισμός, η ελλιπής παιδεία και η καλλιέργεια κλίματος ξеноφοβίας, εθνικισμού, προκαταλήψεων και ρατσισμού απέναντι στο διαφορετικό.
- Ο προπαγανδιστικός ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης που αναπαράγουν με κάθε τρόπο τα καθιερωμένα στερεότυπα και δε

διαφωτίζουν ούτε ενεργοποιούν τους πολίτες, αφυπνίζοντας συνειδήσεις ή εγκαλώντας τους υπευθύνους.

- Η έξαρση του πνεύματος διακρίσεων κατά συγκεκριμένων ομάδων ή φυλών.
- Η αδιαφορία και η παθητική στάση πολλών πολιτών, που κλείνονται στο περίβλημα του ατομικού ευδαιμονισμού και δεν αντιδρούν αλλά σωπαίνουν.
- Η δυσλειτουργία των κοινωνικών θεσμών και των φορέων κοινωνικοποίησης.

γ. Προτάσεις αντιμετώπισης

- Αναβάθμιση και σεβασμός του ρόλου των διεθνών οργανισμών και, κυρίως, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.
- Πάταξη του «δικαίου του ισχυρού» και αυστηρή διασφάλιση της κοινωνικής και διεθνούς νομιμότητας, της διαφάνειας και της αξιοκρατίας.
- Καταδίκη των πολεμικών και τρομοκρατικών ενεργειών, από όπου και αν προέρχονται.
- Γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Διαγραφή των χρεών του Τρίτου Κόσμου και διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής πρόνοιας, δικαίου και σεβασμού στο περιβάλλον από τις πλούσιες χώρες του πλανήτη.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα.
- Άρθρωση δημόσιου ανθρωπιστικού λόγου από τους διανοούμενους.
- Ανθρωπιστική, ηθικοπλαστική παιδεία.
- Αφύπνιση των πολιτών από τα ΜΜΕ.
- Ατομική και πολιτική συνειδητοποίηση και δραστηριοποίηση, ενεργοποίηση της «κοινωνίας των πολιτών».
- Σχηματισμός ομάδων πίεσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, εθελοντισμός.

☞ Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

α. Ίδρυση - σκοπός

Στις 26 Ιουνίου 1945, 52 κράτη υπέγραψαν τον καταστατικό χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που άρχισε να ισχύει στις 24 Οκτωβρίου του 1945.

Ο Ο.Η.Ε. είναι διεθνής οργανισμός, παγκόσμιος και γενικός, διότι καλύπτει όλα σχεδόν τα κράτη του σύγχρονου κόσμου, και με πλαίσιο τις ειρηνικές σχέσεις μεταξύ των κρατών επιδιώκει:

- τη διαχείριση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας,
- την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη,
- τη διεθνή συνεργασία, με τις εξειδικευμένες οργανώσεις του (π.χ., U.N.E.S.C.O. U.N.I.C.E.F., Επιτροπή του Ο.Η.Ε. για τα Ναρκωτικά κ.τ.λ.), για τη λύση προβλημάτων που απασχολούν ολόκληρο το σύγχρονο κόσμο, π.χ. οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά κ.ά. θέματα.
- Την εποχή πριν τη σύσταση του Ο.Η.Ε. πρακτικά ίσχυε το δίκαιο του ισχυρότερου όταν ανώτατη αρχή ήταν το κυρίαρχο κράτος, το οποίο μόνο του αποφάσιζε αν κάποιο άλλο κράτος παραβίαζε το διεθνές δίκαιο και μόνο του επέβαλε κυρώσεις, στις περισσότερες περιπτώσεις πόλεμο.
- Με τη διακήρυξη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις 10 Δεκεμβρίου 1948 δημιουργείται μια νέα παγκόσμια πραγματικότητα, αφού για πρώτη φορά η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανατίθεται σε εξωκρατική οντότητα στην οποία εκχωρούνται εθνικά δικαιώματα. Για πρώτη φορά, επίσης, καθιερώνεται θεσμικά ένας εξωκρατικός εγγυητής των πανανθρώπινων δικαιωμάτων (βλ. και σχολικό βιβλίο ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ σελ. 39)
- Η Οικουμενική Διακήρυξη Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει 30 άρθρα που κατοχυρώνουν βασικά δικαιώματα (ζωής, ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας, μόρφωσης, ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, ελευθερίας γνώμης και έκφρασης, εργασίας, αίτησης ασύλου σε περίπτωση δίωξης του, όχι ποινικής).

β. Ο ρόλος του Ο.Η.Ε.

Προσφορά

- Συντείνει στην ειρήνη και τη συναδέλφωση των λαών.
- Αναπτύσσει δραστηριότητα για την επίλυση των οικουμενικών προβλημάτων.
- Κατοχυρώνει τα δικαιώματα και ασκεί πιέσεις για την προστασία τους.
- Συναποφασίζει και επεμβαίνει δυναμικά σε περιπτώσεις παραβιάσεων.
- Προνοεί για το μέλλον του πλανήτη.
- Συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών, ενδιαφέρεται για το βιοτικό επίπεδο των υποβαθμισμένων περιοχών, την εξάλειψη της φτώχειας, της πείνας και του αναλφαριθμισμού.
- Διασφαλίζει τα δικαιώματα των μειονοτήτων και λαμβάνει μέτρα προστασίας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Δικάζει περιπτώσεις εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας.

Αδυναμίες

- Εξαργάταται πολιτικά και οικονομικά και δεν μπορεί να ασκήσει αδέσμευτος το έργο του.
- Έχει γενικό εποπτικό ρόλο και όχι άμεσα ενεργητικό.
- Αδυνατεί να καταπολεμήσει εσωτερικές αντιπαραθέσεις στους κόλπους του και δεν μπορεί να άρει προλήψεις, δεισιδαιμονίες και μακροχρόνια διαμορφωμένες ηθικές και ιδεολογικές θέσεις των μελών του.
- Πολιτικολογεί και διαμορφώνει δυτικοκεντρικές πολιτικές, ασκώντας συχνά έναν πολιτιστικό και πολιτικό ηγεμονισμό.
- Δεν έχει ουσιαστική δύναμη μέσα στις κοινωνίες και δεν μπορεί να υπερβεί την πολιτική αδιαλλαξία των κυβερνήσεων.

γ. «Ο Ο.Η.Ε. εκφράζει μόνο τις δυτικές κοινωνίες, προωθεί τον πολιτιστικό επεκτατισμό της Δύσης και απειλεί την πολιτιστική ιδιαιτερότητα της Ανατολής ή διασφαλίζει την πολυπολιτισμική ποικιλία;».

Είναι βέβαιο πως οι κοινωνίες που πρωτοστάτησαν στην Οικουμενική Διακήρυξη στηρίχθηκαν σε μια δυτικοευρωπαϊκή αντίληψη, επηρεασμένες από τα κλασικά ιδεώδη, τη χριστιανική ιδεολογία και τις αρχές του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Επομένως, θέσπισαν ελευθερίες που αντιστοιχούν σε αυτόν τον τρόπο θέασης του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Αντίθετα, άλλες κοινωνίες και κουλτούρες ίσως βιώνουν, μέσω αυτού του ηθικού τόπου σκέψης, έναν πολιτιστικό επεκτατισμό, αφού τα δυτικά ιδανικά αναγορεύονται σε οικουμενικά ιδεώδη, παραγκωνίζοντας συχνά τις δικές τους εγχώριες αξίες. Έτσι, θεωρούν ότι βιώνουν μια νέα μορφή αποικιοκρατίας υπό το μανδύα μιας πανανθρώπινης ηθικής.

Πιο συγκεκριμένα, πολλές ανατολικές κοινωνίες και αφρικανικά κράτη νιώθουν ότι υφίστανται ένα βιασμό της πολιτιστικής ιδιαιτερότητάς τους. Αυτό συμβαίνει, γιατί πολλά δικαιώματα που θεωρούνται αυτονόητα στις «πολιτισμένες» δυτικές κοινωνίες, σε άλλες χώρες του πλανήτη εκλαμβάνονται ως παρέκκλιση από κάποιον άγραφο ηθικό νόμο που επικρατούσε ως τότε. Για παράδειγμα, η γυναίκα έχει άλλη θέση στις μουσουλμανικές κοινωνίες και για αυτό η ισότητα των δύο φύλων σε αυτές τις κοινωνίες είναι αδιανόητη και απρεπής.

Όμως, δεν πρέπει να μας διαφεύγει πως ο άνθρωπος ζει, βέβαια, και αναπτύσσεται ως είδος με ποικίλα κοινωνικά ή πολιτισμικά δεδομένα, αλλά έχει απαραίτητα και αναφαίρετα φυσικά δίκαια. Ως εκ τούτου, ο καταστατικός χάρτης του Ο.Η.Ε., που προασπίζεται κάθε ανθρώπινο ον, καταρτίστηκε με βάση μια κοσμοαντίληψη που θεμελιώνει τα δικαιώματα ως πανανθρώπινα ιδανικά και, παράλληλα, λαμβάνει υπόψη του τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες μέσα στην κοινή τράπεζα του ηθικού πολυπολιτισμού.

✎ Η παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού

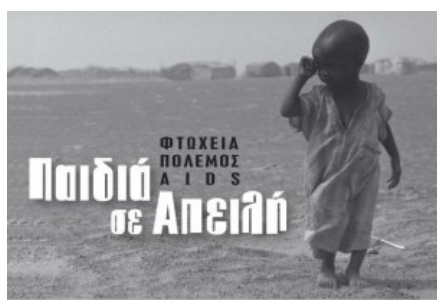
α. Τι ορίζει η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού

-Άρθρο 19: Κάθε παιδί πρέπει να προστατεύεται από τη βία και την κακοποίηση.

-Άρθρο 32: Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από οικονομική εκμετάλλευση και εργασία σε μέρη ή συνθήκες που καταστρέφει την υγεία του ή παρενοχλεί την εκπαίδευσή του.

-Άρθρο 34: Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση.

-Άρθρο 38: Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα στην προστασία κατά τη διάρκεια πολέμου και παιδιά κάτω των 15 ετών δεν πρέπει να λαμβάνουν μέρος σε ένοπλες συρράξεις.

β. Τι συμβαίνει στην εποχή μας- η παιδική εκμετάλλευση

- **Παιδιά θύματα του λεγόμενου «trafficking»:** Με τον όρο αυτό νοείται η μετακίνηση ενός παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση διά της βίας και της πλάνης. Επηρεάζει κυρίως τα φτωχότερα παιδιά και οικογένειες. Η χρήση παιδιών ως εμπορικού αντικειμένου για εργασία ή σεξ είναι μια κερδοφόρα διεθνής επιχείρηση. Σε όλο τον κόσμο υπολογίζεται ότι 1,2 εκατομμύρια παιδιά είναι θύματα διακίνησης κάθε χρόνο. Σε μερικές περιπτώσεις τα παιδιά απάγονται ή κλέβονται, πιο συχνά όμως η ιστορία ξεκινά με ψεύτικες υποσχέσεις. Οι έμποροι υπόσχονται στα νεαρά θύματά τους, κορίτσια των 12 χρόνων, μια καλύτερη ζωή σε άλλη χώρα. Οι γονείς, που επιθυμούν κάτι καλύτερο για τα παιδιά τους, εξαπατώνται με την ελπίδα μιας αξιοπρεπούς εργασίας και καλύτερης εκπαίδευσης.
- **Παιδιά θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης:** Σχεδόν 1 εκατομμύριο παιδιά (κυρίως κορίτσια, αλλά και σημαντικός αριθμός αγοριών) πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης κάθε χρόνο από την -πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων- σεξουαλική βιομηχανία. Η εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών τροφοδοτείται από την τοπική ζήτηση, με το σεξουαλικό τουρισμό να αποτελεί μόνο ένα μικρό μέρος του προβλήματος. Όμως, το διαδίκτυο έχει τη δυνατότητα να προωθή το σεξουαλικό τουρισμό και την παιδική πορνογραφία σε όλο τον κόσμο και αυτό συνιστά αιτία ανησυχίας.
- **Παιδιά σε εξαναγκαστική εργασία ή δουλεία:** Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO), 246 εκατομμύρια παιδιά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης σε διάφορες μορφές παιδικής εργασίας. Τα 180 περίπου εκατομμύρια από αυτά εργάζονται σε επιβλαβείς ή επικίνδυνες εργασίες, όπως ορυχεία και εργοστάσια, ή εκτίθενται σε επικίνδυνες ουσίες, όπως χημικά και γεωργικά εντομοκτόνα. Σχεδόν τα 5,7 εκατομμύρια από αυτά τα παιδιά εργάζονται σε ιδιαίτερα αποτρόπαιες συνθήκες, όπως η δουλεία και η εξαναγκαστική εργασία.

- **Παιδιά-στρατιώτες:** Στην Ανατολή, 300 χιλιάδες παιδιά εμπλέκονται άμεσα σε ένοπλες συρράξεις. Ακόμη πιο τραγική είναι η κατάσταση στις χώρες της Αφρικής. Τα παιδιά στρατεύονται από φονταμενταλιστικές οργανώσεις ή στρατολογούνται με τη βία από τοπικές αντάρτικες παραστρατιωτικές ομάδες, εκπαιδεύονται, εξοπλίζονται και μετατρέπονται, παρά τη μικρή τους ηλικία, σε μαχητές, που αναλαμβάνουν και αποστολές θανάτου.
- **Παιδιά και ενδοοικογενειακή βία:** Πλήττει ιδίως τις δυτικές κοινωνίες, όπου γονείς ξεσπούν στα παιδιά τους κακοποιώντας τα. Τα παιδικά τραύματα αποτελούν αφετηρία για την εμφάνιση αποκλίνουσας συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια της ενηλικίωσής τους.

γ. Αιτίες της εκμετάλλευσης των παιδιών

- **Το ίδιο το οικογενειακό περιβάλλον:** Άνεργοι εξαθλιωμένοι γονείς, απαξιωμένοι κοινωνικά και επαγγελματικά εξωθούν τα παιδιά τους σε εργασία ή τα κακοποιούν.
- **Το οργανωμένο έγκλημα:** Εγκληματικές συμμορίες –τοπικές ή διεθνείς- ακολουθώντας τη λογική του κέρδους δε διστάζουν να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά, που άλλωστε συγκινούν, για να αποκτήσουν "εύκολο χρήμα".
- **Η έλλειψη κρατικής κοινωνικής πρόνοιας** για το παιδί, κυρίως σε αναπτυσσόμενα κράτη.
- **Οι παραδοσιακές αντιλήψεις** – σε κάποιες κοινωνίες- και **το έντονο βιοποριστικό πρόβλημα** που καθιστούν αποδεκτή και αναγκαία την παιδική εργασία.
- **Το φτηνό εργατικό κόστος των παιδιών**, που άλλωστε δε διαμαρτύρονται και δε διεκδικούν.

δ. Τι απαιτείται για την αντιμετώπιση του προβλήματος

- Εκπαίδευση των παιδιών και των γονέων για τους κινδύνους και τα κυκλώματα της εμπορίας παιδιών.
- Εξασφάλιση μόρφωσης και εκπαιδευτικών ευκαιριών για όλα τα παιδιά, κυρίως για όσα ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Καταπολέμηση της φτώχειας μέσω εισοδηματικών προγραμμάτων για φτωχές οικογένειες, ώστε να καταστούν λιγότερο ευάλωτες.
- Πρόσβαση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για παιδιά που έχουν ξεφύγει από την εκμετάλλευση.
- Επανένωση των παιδιών με τις οικογένειές τους.
- Συμβουλευτική και υποστήριξη στα παιδιά - θύματα.
- Λήψη νομικών και πρακτικών μέτρων για να εξαλειφθεί η διακίνηση παιδιών, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, η εξαναγκαστική εργασία ή δουλεία παιδιών και η χρήση παιδιών ως στρατιωτών.
- Επανένταξη και αποκατάσταση των παιδιών-θύματων: τέτοια παιδιά-θύματα χρειάζονται κατάλληλες υπηρεσίες, για να ξεφύγουν και να επανέλθουν σε ασφαλές περιβάλλον.

ΒΙΑ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

- ❖ Προσδιορισμός εννοιών
- ❖ Έγκλημα (κοινωνικοί λόγοι, επιπτώσεις, ανασταλτικοί παράγοντες)
- ❖ Θανατική ποινή (Ιστορικά στοιχεία, επιχειρήματα υπέρ και κατά της θανατικής ποινής)
- ❖ Το δίκαιο της πυγμής (τι είναι, φαινόμενα επιβολής του «δικαίου του ισχυρού» σε διεθνές και εθνικό επίπεδο)

ΒΙΑ- ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

➤ Προσδιορισμός εννοιών

- Με τον όρο **επιθετικότητα** προσδιορίζουμε την έκφραση εχθρικής διάθεσης προς το περιβάλλον μας. Συχνά, η διάθεση αυτή μορφοποιείται σε βία, εγκληματικότητα, ανομία.
- Με τον όρο **βία** εννοούμε κάθε εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς. Συνίσταται στη χρήση δύναμης για την καταναγκαστική επιβολή σε άλλους.
- Με τον όρο **εγκληματικότητα** προσδιορίζουμε την τάση για διάπραξη εγκλήματος. Ως νομικός όρος έγκλημα νοείται κάθε πράξη που συνιστά εκούσια παράβαση γραπτού νόμου και για την οποία προβλέπεται ποινή από τον ποινικό κώδικα.
- Με τον όρο **τρομοκρατία** δηλώνουμε τη συστηματική χρήση βίας εκ μέρους ομάδων, οργανώσεων, μειονοτήτων ακόμα και στρατών ή μυστικών υπηρεσιών με στόχο να εκφοβίσουν λαούς, κυβερνήσεις ή πολιτικούς αντιπάλους προκειμένου να πετύχουν τους πολιτικούς τους στόχους.

☛ Εγκληματικότητα

α. Οι κοινωνικοί λόγοι που οδηγούν στο έγκλημα:

- Η κρίση του θεσμού της οικογένειας: οι γονείς υπερεργάζονται => μειώνεται ο χρόνος συμβίωσης και επικοινωνίας των μελών=> ελλιπής γονεϊκή φροντίδα και αγωγή και μακροπρόθεσμα στρεβλή ή ανεπαρκής κοινωνικοποίηση των παιδιών => μένουν έκθετα στις διαβρωτικές κοινωνικές επιδράσεις. Επιπλέον, οι διαλυμένες οικογένειες, η ενδοοικογενειακή βία, ακόμη και ο υπερπροστατευτισμός ευθύνονται για την αναπαραγωγή φαινομένων βίας.
- Η διαρκής ιδεολογική προβολή της βίας ως μέσου επίλυσης των ανθρωπίνων διαφορών: Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, ο κινηματογράφος και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια ηρωοποιούν την αντικοινωνική συμπεριφορά και εξοικειώνουν κυρίως τα άτομα νεαρής ηλικίας με βίαιες συμπεριφορές.
- Η επικράτηση μιας κυρίαρχης ιδεολογίας ευνοεί την υλιστική αντίληψη ζωής, καθώς προβάλλεται το «έχειν» και όχι το «είναι», ενώ παράλληλα το όραμα για εύκολο και γρήγορο πλουτισμό γίνεται το βασικό πρόταγμα των κοινωνιών. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσονται σχέσεις ακραίου ανταγωνισμού και αποθεώνονται το δόγμα «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» και ο «νόμος του ισχυρού».
- Ο σύγχρονος τρόπος ζωής στις μεγαλουπόλεις: Η αποξένωση, η ανωνυμία και ο εγκλωβισμός στις γκριζες τσιμεντουπόλεις εντείνουν την αντικοινωνική συμπεριφορά, δυσχεραίνουν τον κοινωνικό και ποινικό έλεγχο, ενδυναμώνουν τα αισθήματα ατομικισμού και αμβλύνουν την κοινωνική συνείδηση.
- Η έξαρση του φαινομένου της περιθωριοποίησης: Οι κοινωνικά αποκλεισμένοι (όπως για παράδειγμα οι χρόνια άνεργοι, οι μετανάστες και άλλοι) βιώνουν το έντονο χάσμα φτωχών και πλούσιων, αισθάνονται αδικημένοι και, συχνά, χρησιμοποιούν ως μηχανισμό άμυνας, την καταφυγή, σε περιθωριακές ομάδες με αντικοινωνική συμπεριφορά.
- Η ένταξη των νέων σε παραβατικές ομάδες: Η ομάδα δίνει στα μέλη της μια ταυτότητα, την αίσθηση αλληλοβοήθειας, της σιγουριάς και της αναγνώρισης ότι ανήκουν κάπου -στοιχεία σημαντικά όταν αυτά απουσιάζουν από το οικογενειακό, το σχολικό, το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον.

β. Οι επιπτώσεις για τα άτομα αλλά και για το κοινωνικό σύνολο:

- Το άτομο που εμπλέκεται σε παραβατικές ομάδες και συμπεριφορές
 - ↳ βιώνει, τις περισσότερες φορές, την περιθωριοποίηση και μια ζωή δίχως αύριο, προοπτική και όνειρα
 - ↳ αποκτά μια αρνητική στάση απέναντι στα κοινωνικά δρώμενα
 - ↳ αρκετές φορές χάνει την αυτοεκτίμησή του
 - ↳ αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της σωματικής ακεραιότητας
 - ↳ σε περίπτωση αποκάλυψης και τιμωρίας της έκνομης συμπεριφοράς ελλοχεύει ο κίνδυνος για διώξεις, ο εγκλεισμός σε σωφρονιστικά ιδρύματα και ο κοινωνικός στιγματισμός ελλοχεύουν

- Για το κοινωνικό σύνολο, οι συνέπειες των φαινομένων βίας είναι ευρύτερες, καθώς σταδιακά
 - ↳ εδραιώνεται ένα κλίμα φόβου, ανασφάλειας, καχυποψίας και εσωστρέφειας, που οδηγεί σε
 - ↳ απώλεια εμπιστοσύνης απέναντι στο συνάνθρωπο αλλά και στο κράτος, στοιχεία διαλυτικά για την κοινωνική συνοχή

Στατιστικά στοιχεία εγκληματικότητας σε όλη τη χώρα

	2006	2007
Ανθρωποκτονίες	110	139
Απάτες	994	988
Αρχαιοκαπηλία	92	75
Βιασμοί	182	185
Εκβιάσεις	111	112
Κλοπές-διαρρήξεις	49.403	58.472
Κλοπές τροχοφόρων	20.216	22.516
Πλαστογραφία	3.670	6.943
Ληστείες	2.463	2.823
Σεξουαλική εκμετάλλευση	468	311
Επαιτεία	268	503
Ζωοκλοπές	469	490
Λαθρεμπόριο	170	100
Ψευδομετρική ιδιοκτησία	1.872	969
Περί όπλων	1.862	2.384
Παίγνια	3.568	1.603
Υποθέσεις ναρκωτικών	9.600	9.172
Θάνατοι	273	210

Πηγή: Αρχηγείο ΕΛ.ΑΣ.

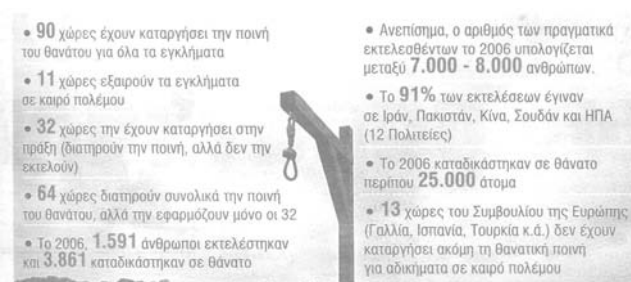
γ. Παράγοντες που λειτουργούν ανασταλτικά στη βία

- η οικογένεια:
 - ↳ εφόσον συμπαρίσταται στις καθημερινές ανησυχίες του νέου, τού ενισχύει την αυτοπεποίθηση και του μαθαίνει να αυτοκυριαρχείται
 - ↳ βασικός στόχος της οικογένειας θεωρείται η ενδυνάμωση του χαρακτήρα του νέου με αντιστάσεις, αξίες, αρχές και υπευθυνότητα, ώστε να μην καταφεύγει στη λύση της παραβατικότητας
- το σχολείο:
 - ↳ εκπαίδευση με ανθρωπιστικό χαρακτήρα που «οπλίζει» το νέο με ανάλογες αρχές
 - ↳ ομαλή κοινωνικοποίηση
 - ↳ (αυτο)πειθαρχία
- οι πνευματικοί άνθρωποι:
 - ↳ με το λόγο τους ευαισθητοποιούν και καταγγέλλουν
 - ↳ με τη στάση τους λειτουργούν ως πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς
- τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης οφείλουν:
 - ↳ να θεσπίσουν μορφές αυτοελέγχου, τηρώντας τον τυπικό και άτυπο κώδικα δεοντολογίας
 - ↳ να περιορίσουν τις εκπομπές που προβάλλουν βίαιες σκηνές σε ώρες υψηλής θεαματικότητας
 - ↳ να μην εκμεταλλεύονται τη βία ως μέσο προσέλκυσης των θεατών
- η πολιτεία οφείλει:
 - ↳ να εφαρμόζει τη νομοθεσία
 - ↳ να επιβάλλει ποινές με πνεύμα ισοτιμίας
 - ↳ να συνδυάζει την επιείκεια με τη αυστηρότητα
 - ↳ να βελτιώσει το σωφρονιστικό σύστημα
 - ↳ να δημιουργήσει χώρους εκτόνωσης και πολιτιστικής υποδομής, ώστε οι νέοι, κυρίως, άνθρωποι να έχουν δυνατότητες επικοινωνιακής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους και να μη βρίσκουν καταφύγιο σε παραβατικές ομάδες και δράσεις
 - ↳ να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά φαινόμενα και τα οικονομικά προβλήματα, που γεννούν τη βία και την εγκληματικότητα

☞ Ποινή θανάτου

α. Ιστορικά

- Είναι η αυστηρότερη των ποινών. Βασίζεται στο αξίωμα του Μακιαβέλι ότι «η αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση είναι αυτή που στηρίζεται στο φόβο...»
- Στην αρχαιότητα προβλεπόταν και για τα ασήμαντα «αδικήματα». Οι νόμοι του Δράκοντος τιμωρούσαν με θάνατο ακόμα και την κλοπή λαχανικών! Οι δε νόμοι του Ζαλεύκου, τον πότη «ακράτου οίνου άνευ εγκρίσεως ιατρού»!
- Πρώτος ο Διόδωρος έθεσε - χωρίς όμως αποτέλεσμα - στην Αθηναϊκή Πολιτεία το 424 π.Χ. τις αμφιβολίες του για τις εκτελέσεις. Οι Αθηναίοι είχαν φαντασία: εκτελούσαν με κώνειο, αποτυμπανισμό κ.λπ. Τον Αίσωπο π.χ., τον πέταξαν στον γκρεμό των Δελφών.
- Στους ρωμαϊκούς χρόνους προστέθηκαν οι μέθοδοι: σταύρωση, απαγχονισμός, στραγγαλισμός, αποκεφαλισμός, ενταφιασμός ζώντος...
- Στο Μεσαίωνα των ιεροεξεταστών επινοήθηκαν ακόμα φρικωδέστεροι τρόποι: τροχός, διαμελισμός, τετραχισμός, πυρά...
- Το 1764 ο Ιταλός Τσέζαρε Μπεκαρία τοποθετήθηκε υπέρ της κατάργησης της θανατικής ποινής στο βιβλίο του «Περί αδικημάτων και ποινών». Νομοθετικά, καταργήθηκε για πρώτη φορά στον ιταλικό ποινικό κώδικα του Ζαναρντέλι (1889) για να επιστρέψει (προφανώς) υπό την πίεση του φασισμού στον Π.Κ. του Ρόκα (1930).
- Στην Ελλάδα ο δικτάτορας Πάγκαλος προτίμησε την αγχόνη από την ως τότε επικρατούσα γαλλοφερμένη λαιμητόμο. Αργότερα επικράτησε ο τυφεκισμός από στρατιωτικά αποσπάσματα.
- Υπόσχεση για την απόλυτη και de jure κατάργηση της θανατικής ποινής στην Ελλάδα είχε δώσει, τον Ιανουάριο του 1990, ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης Αθαν. Κανελλόπουλος.
- Πλέον η θανατική ποινή δεν ισχύει στη χώρα μας.

β. Επιχειρήματα υπέρ της θανατικής ποινής

- Είναι η μόνη ποινή που ταιριάζει σε στυγερούς εγκληματίες (δολοφόνους, βιαστές, λαθρεμπόρους ναρκωτικών, όπλων ή σαρκός κ.λπ.).
- Εξαλείφει τον κίνδυνο υποτροπής στυγνών εγκληματιών που είναι αδύνατο να σωφρονισθούν.
- Αποκαθιστά το αίσθημα του δικαίου για τους οικείους των θυμάτων στυγνών εγκλημάτων.
- Παραδειγματίζει και εκφοβίζει, με αποτέλεσμα να συμβάλει στον περιορισμό της εγκληματικότητας.

γ. Επιχειρήματα κατά της θανατικής ποινής

- Παραβιάζει το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα στη ζωή και με τη βαναυσότητά της αντιβαίνει στην ανθρωπιστική φιλοσοφία που στηρίζει τον πολιτισμό μας.
- Χαρακτηρίζεται από εκδικητικότητα, κάτι που θεωρείται απαράδεκτο για τις σύγχρονες αντιλήψεις περί ποινών και σωφρονισμού.
- Δεν έχει αποδειχθεί στατιστικά η συμβολή της στη μείωση της εγκληματικότητας. Επίσης, οι σκληροί εγκληματίες που θα έπρεπε να αποθαρρύνονται από την ισχύ της ποινής αυτής είτε δεν έχουν την πνευματική διαύγεια για να σταθμίζουν λογικά τις πράξεις τους είτε περιμένουν τέτοιο κέρδος από τα εγκλήματά τους, που το είδος της ποινής καταντά αδιάφορο γι' αυτούς.
- Ο δικαστής γίνεται κριτής ζωής και θανάτου, πράγμα που δεν ανήκει στην εξουσία οποιουδήποτε ανθρώπου.
- Είναι αμετάκλητη σε περίπτωση δικαστικής πλάνης.
- Μπορεί να εφαρμοσθεί ρατσιστικά (για εγκληματίες χαμηλής κοινωνικής τάξης, μετανάστες, μαύρους κ.λπ.) ή να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από ολοκληρωτικά καθεστώτα για τη θανάτωση αντιφρονούντων.
- Είναι, σε τελική ανάλυση, ένα «πυροτέχνημα» με το οποίο η Πολιτεία προσπαθεί, μέσω επίδειξης δύναμης, να καλύψει τις αδυναμίες της, δίνοντας «συγχωροχάρτι» στον εαυτό της, ενώ η ίδια έχει τεράστια ευθύνη για την έξαρση της βίας και της εγκληματικότητας στην κοινωνία.
- Το επιχείρημα, τέλος, που θέλει τη θανατική ποινή ως μέσο αποκλεισμού της πιθανότητας επανάληψης στυγνών εγκλημάτων δεν χρειάζεται αντεπιχείρημα. Είναι τόσο απάνθρωπο και βάρβαρο, με αποτέλεσμα η απόρριψή του να γίνεται αυτόματα.

- Το δίκαιο της πυγμής

α. Διευκρίνιση του όρου

Στη φύση, ο κανόνας είναι να επιβάλλεται το ισχυρό ζώο στο ανίσχυρο, πράγμα που εξασφαλίζει και την οικολογική ισορροπία.

Βέβαια, ο φυσικός αυτός κανόνας δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνει και κοινωνικός κανόνας. Ο άνθρωπος με τη βοήθεια της λογικής - που τον διαφοροποιεί από το ζωικό βασίλειο- εξελισσόμενος κοινωνικά και πολιτισμικά θέσπισε νόμους και δικαιώματα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, που - σε ευνομούμενες κοινωνίες - εξισώνουν τον ισχυρό με τον αδύνατο.

Δυστυχώς, όμως, παρατηρούμε πολλά ακόμη δείγματα επιβολής και υποστήριξης του «δικαίου του ισχυρού» σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

β. Φαινόμενα επιβολής του «δικαίου του ισχυρού» σε διεθνές επίπεδο

- η οικονομική διείσδυση και εκμετάλλευση του «Τρίτου Κόσμου» από τα ισχυρά, βιομηχανικά αναπτυγμένα, κράτη
- οι πολιτικές, διπλωματικές ή και στρατιωτικές επεμβάσεις των ισχυρών (στρατιωτικά και πολιτικά) στον «Τρίτο Κόσμο», με στόχο τη δρομολόγηση ανακατατάξεων που ευνοούν τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων
- η στήριξη από τη Δύση ολοκληρωτικών καθεστώτων στον «Τρίτο Κόσμο», που αποτελούν πιόνια τους στην άσκηση της διεθνούς πολιτικής τους
- η αυθαιρεσία των υπερδυνάμεων της εποχής μας στην άσκηση της εξωτερικής τους πολιτικής και η παράκαμψη των διεθνών συμβάσεων και οργανισμών
- η αδιαφορία των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης για τις διεθνείς συμβάσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος

γ. Φαινόμενα επιβολής του «δικαίου του ισχυρού» σε εθνικό και κοινωνικό επίπεδο

- διάφοροι πολιτικοί και δημόσιοι λειτουργοί κάνουν κατάχρηση της θέσης και της δύναμής τους
- η διαπλοκή πολιτικής, οικονομικής και επικοινωνιακής ηγεσίας, που διαμορφώνει παρασκηνακά το πολιτικό σκηνικό και το οικονομικό τοπίο με στόχο το κέρδος και την κυριαρχία στον ανταγωνισμό
- οι εργοδότες καταφέρνουν, εκμεταλλεόμενοι τη «δαμόκλειο σπάθη» της ανεργίας, να επιβάλουν εργασιακές συνθήκες εκμετάλλευσης των εργαζομένων
- στις ανεπτυγμένες χώρες πολλοί ντόπιοι εκμεταλλεύονται οικονομικούς πρόσφυγες από υπανάπτυκτες χώρες ως φτηνό και ανασφάλιστο εργατικό δυναμικό, που συνήθως απασχολείται σε ευκαιριακή ή εποχική εργασία, σε ανθυγιεινά επαγγέλματα σε άσχημες και επικίνδυνες συνθήκες, με χαμηλές αμοιβές

ΠΟΛΕΜΟΣ - ΕΙΡΗΝΗ

ΠΟΛΕΜΟΣ (προσδιορισμός εννοιών, μορφές πολέμου, αίτια των πολέμων, συνέπειες των πολέμων)

ΕΙΡΗΝΗ (προσδιορισμός έννοιας, , η σημασία της ειρήνης, παράγοντες και συνθήκες που προωθούν το πνεύμα ειρήνης σήμερα, η διασφάλιση της ειρήνης)

➤ Πόλεμος

α. Προσδιορισμός εννοιών

Πόλεμος (θερμός)

Η οργανωμένη, ένοπλη σύρραξη μεταξύ κρατών ή κοινωνικών ομάδων (εντός των κρατών) με στόχο την κατάκτηση εδάφους και πλουτοπαραγωγικών πηγών ή την πολιτική επικράτηση. Αποτελεί μια ακραία μορφή βίας, στο πλαίσιο της οποίας κάθε πλευρά επιδιώκει να επιβάλει τη θέλησή της στην άλλη.

Ψυχρός Πόλεμος

Έτσι ονομάστηκε ο γεωπολιτικός, ιδεολογικός και οικονομικός αγώνας μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων, Η.Π.Α. και Ε.Σ.Σ.Δ. μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Κράτησε από το 1947, μέχρι την πτώση του τείχους του Βερολίνου στις 11 Νοεμβρίου 1989 και λίγο αργότερα την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων στα άλλα κράτη επιρροής της Ε.Σ.Σ.Δ.

Ονομαζόταν Ψυχρός Πόλεμος γιατί δεν έγινε ποτέ πόλεμος μεταξύ των Η.Π.Α. και της Ε.Σ.Σ.Δ.. Ο "πόλεμος" έγινε με τη μορφή αγώνα επικράτησης σε διάφορους τομείς όπως τα συμβατικά και τα πυρηνικά όπλα, τα δίκτυα συμμαχιών, την οικονομία, με οικονομικούς αποκλεισμούς, προπαγάνδα, κατασκοπεία, πολέμους σε περιφερειακά κράτη, και ανταγωνισμό για την κατάκτηση του διαστήματος.

β. Μορφές πολέμου

Συμβατικά οι πόλεμοι μπορούν να διακριθούν, ως προς τους σκοπούς και τα κίνητρα αυτών που τους προκαλούν, σε:

- ⇒ επιθετικούς - κατακτητικούς
- ⇒ αμυντικούς
- ⇒ εθνικοαπελευθερωτικούς
- ⇒ κοινωνικο-επαναστατικούς
- ⇒ θρησκευτικούς

Πιο συγκεκριμένα:

- Ο **κατακτητικός** πόλεμος αποσκοπεί στην κατάκτηση εδαφών και των πλουτοπαραγωγικών πηγών τους (π.χ. Α' και Β' Παγκόσμιος Πόλεμος).
- Ο **εθνικοαπελευθερωτικός** πόλεμος έχει ως σκοπό την ανεξαρτησία του έθνους-κράτους που βρίσκεται υπό ξένη κατοχή. Αφετηρία του είναι η εθνική αφύπνιση του λαού, ο οποίος οδηγείται σε βίαιη αντιπαράθεση με τον κατακτητή για την ανεξαρτητοποίησή του [π.χ. Ελλάδα (1821), Ινδία (1949), Βιετνάμ (1954), Αλγερία (1962), Παλαιστίνη - αγώνας που διαρκεί από το 1920 μέχρι σήμερα].
- Ο **θρησκευτικός** πόλεμος στηρίζεται στο φανατισμό των ομάδων με διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις, πίσω όμως από τις οποίες υποκρύπτονται συχνά οικονομικά και πολιτικά κίνητρα. [π.χ. οι σταυροφορίες το Μεσαίωνα, ο Τριακονταετής πόλεμος (1618-1648) μεταξύ των προτεσταντικών πριγκιπάτων και των καθολικών ηγετών/εκπροσώπων της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας].
- Ο **εμφύλιος πόλεμος** διεξάγεται μεταξύ ομοεθνών, με στόχο την κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας [π.χ. Ελλάδα (1946-1949), , Ισπανία (1936-1939) Ελ Σαλβαδόρ (1991), Βοσνία-Ερζεγοβίνη (1995)].

- **Ασύμμετρες μορφές πολέμου**

«Από την ιστορία ξέρουμε πως μέχρι σήμερα όλοι οι πόλεμοι διεξάγονταν μεταξύ δυο καλά καθορισμένων και οργανωμένων εχθρών που είχαν ξεκάθαρους σκοπούς και στόχους. Όμως, μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 βρισκόμαστε μπροστά σε νέο είδος πολέμου, όπου δε γίνεται πόλεμος μεταξύ συγκεκριμένων κρατών, αλλά πόλεμος εναντίον ενός αόρατου εχθρού που δεν έχει καθορισμένα σύνορα ούτε καθορισμένη χώρα και εθνικότητα και ο οποίος δε στράφηκε συγκεκριμένα κατά μιας χώρας, αλλά εναντίον ενός πολιτισμού και ενός τρόπου ζωής που διαφέρει ριζικά από το δικό του». (Γ. Ν. Γαλάνης)

Γενικά, **ασύμμετρος θεωρείται ο πόλεμος** που διενεργείται από οργανωμένες μη-συμβατικές ομάδες, βασίζεται στην αναίρεση των κανόνων του δικαίου και του δικαίου του πολέμου, ενώ χρησιμοποιεί κυρίως χαμηλού σχετικά κόστους όπλα και επιχειρησιακή δράση που προκαλεί όμως, δυσανάλογα, μέγαλο (ασύμμετρο) κόστους αποτελέσματα στον υπέρτερο αντίπαλο, τόσο σε ανθρώπινες ζωές και υλικό όσο και σε ψυχολογικό και κοινωνικό κόστος. Κύριος σκοπός του είναι η εξασθένηση/κάμψη της αποφασιστικότητας και της αποτελεσματικής χρήσης των συντελεστών ισχύος του υπέρτερου αντιπάλου.

Στις ασύμμετρες απειλές/συγκρούσεις συγκαταλέγονται ακόμη και οι επιθέσεις ανταρτών, τρομοκρατικών ομάδων ή άλλων οργανωμένων ομάδων, που χρησιμοποιούν από συμβατικά ή αυτοσχέδια όπλα μέχρι όπλα μαζικής καταστροφής WMD (*Weapons of Mass Destruction*), π.χ. μικρά πυρηνικά (mini πυρηνικές βόμβες πλουτωνίου), ραδιολογικά (π.χ. *dirty bombs*), χημικά και βιολογικά όπλα. Ιστορικά, τέτοιες μεθόδους ακολούθησαν ασθενέστερες δυνάμεις εναντίον πολύ ισχυρότερων αντιπάλων (κυβερνήσεων κρατών ή πολυεθνικών οντοτήτων, π.χ. συλλογικών οργανισμών άμυνας και ασφάλειας).

γ. Αίτια των πολέμων

- Σύμφωνα με μια θεωρητική άποψη, ο πόλεμος θεωρείται αποτέλεσμα της επιθετικής φύσης και των ενστίκτων του ανθρώπου, της ανάγκης του να επιβληθεί, να επικρατήσει στον αγώνα επιβίωσης και κυριαρχίας έναντι άλλων ομάδων (π.χ. φυλών, εθνών, κρατών). Η άποψη αυτή δεν έχει πολλούς οπαδούς μεταξύ των σύγχρονων κοινωνιολόγων.
- Για τη σύγχρονη κοινωνιολογία, οι ρίζες του πολέμου θα πρέπει να αναζητηθούν στον πολιτισμό, την κουλτούρα, τα σύμβολα, τις αξίες, τις στάσεις, που μαθαίνονται από τους ανθρώπους μέσω της πρωτογενούς και της δευτερογενούς κοινωνικοποίησης, καθώς και στα συμφέροντα των ανθρώπων και των διάφορων κοινωνικών ομάδων, τάξεων και κρατών.

Ειδικότερα, αίτια θεωρούνται:

- η υπεράσπιση ή η τάση επέκτασης των οικονομικών συμφερόντων (για παράδειγμα, ιδιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πηγών, άνοιγμα νέων αγορών για βιομηχανικά προϊόντα, οικονομική ύφεση στη «μητρόπολη»-χώρα)
- η διαπλοκή μεταξύ οικονομικής (βιομηχανίας όπλων), πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των κρατών
- η κρίση ηθικών αξιών, ο ατομικισμός
- οι εθνικιστικές τάσεις σε πολλές περιοχές του κόσμου (π.χ. Βοσνία, Κροατία)
- ο θρησκευτικός φανατισμός
- η συνεχιζόμενη εκμετάλλευση κρατών του Τρίτου Κόσμου (π.χ. Αφρική, Ασία) από αναπτυγμένες, που συσσωρεύει αθλιότητα, καταπίεση και τρομερές κοινωνικές ανισότητες
- η προσπάθεια κρατών να επιβάλλουν τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα
- οι πρωτοφανείς ανακατατάξεις στην παγκόσμια πολιτική σκηνή και η επεκτατική πολιτική ορισμένων νεοεμφανιζόμενων κρατιδίων που επιζητούν τον αναγκαίο για την ανάπτυξή τους ζωτικό χώρο

δ. Συνέπειες των πολέμων

Στις σημαντικότερες συνέπειες των πολέμων συγκαταλέγονται:

- η απώλεια της ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων (νεκροί στο πεδίο μάχης, άμαχοι θύματα, πείνα, αρρώστιες και άλλα)
- ο θάνατος μικρών παιδιών και η χρησιμοποίηση ανηλίκων ως στρατιωτών σε πολλές χώρες στον κόσμο
- η εμφάνιση αστέγων και προσφύγων (για παράδειγμα, από τις εμφύλιες συρράξεις στην Αφρική)
- οι τραυματικές εμπειρίες των αμάχων και των στρατιωτών, που τους «σημαδεύουν» στο υπόλοιπο της ζωής τους
- η καταστροφή των περιουσιακών στοιχείων των ατόμων, αλλά και των πλουτοπαραγωγικών πηγών των κρατών
- η παρεμπόδιση της ομαλής λειτουργίας των πολιτειακών θεσμών (αναστέλλονται θεμελιακά για την ελευθερία άρθρα του Συντάγματος)
- η εξαγρίωση και εξαχρείωση του ανθρώπου

✎ Ειρήνη

α. Προσδιορισμός έννοιας

Με τον όρο **ειρήνη** περιγράφουμε, στο επίπεδο των διεθνών σχέσεων, την απουσία εσωτερικών ταραχών ή εξωτερικών πολέμων, τη φιλική σχέση ανάμεσα σε κράτη.

β. Η σημασία της ειρήνης

Ο άνθρωπος στην ειρήνη

- αισθάνεται ασφαλής
- ζει σε περιβάλλον όπου ισχύουν νόμοι και αρχές που υπηρετούν τον άνθρωπο
- σκέφτεται και δρα δημιουργικά
- βιώνει μια καθημερινότητα μέσα στην οποία επιδιώκει την ευτυχία
- αντιμετωπίζει τους συνανθρώπους του ως αξίες, σεβόμενος το δικαίωμα της ύπαρξής τους και της ευτυχίας
- μαθαίνει να υποτάσσει την παρόρμηση στη λογική

γ. Παράγοντες και συνθήκες που προωθούν το πνεύμα ειρήνης σήμερα

- Στην εποχή μας, υπάρχει η δυνατότητα επίλυσης, με τη βοήθεια της τεχνολογίας, βασικών προβλημάτων - τουλάχιστον στη Δύση - που στο παρελθόν πυροδοτούσαν πολέμους
- Η παιδεία που καλλιεργεί το ορθολογικό πνεύμα, εξανθρωπίζει, απαλλάσσει από το δογματισμό, το φανατισμό και τη χειραγώγηση
- Η δημοκρατία, που εξασφαλίζει ισότητα, δικαιοσύνη και ελευθερία, αρχές απαραίτητες για το σεβασμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λειτουργεί αποτρεπτικά απέναντι σε αυθαιρεσίες ηγετών
- Το τέλος του «ψυχρού πολέμου» μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων που συσπείρωνε γύρω τους πλήθος κρατών τα οποία είχαν εχθρική διάθεση, έχει περιορίσει τον πολιτικό και στρατιωτικό ανταγωνισμό των κρατών αυτών, που επέφερε στο παρελθόν πολέμους (π.χ. Κορέα, Βιετνάμ, Αφγανιστάν)
- Το πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, που φαίνεται να διαπνέει τις διακρατικές επαφές σε διάφορα επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα:
 - ↳ σε πολιτικό επίπεδο, λειτουργούν παγκόσμιοι και περιφερειακοί οργανισμοί, όπως ο Ο.Η.Ε. και η Ε.Ε., που καθιερώνουν διεθνείς κανόνες και επιδιώκουν την ειρηνική επίλυση διαφορών
 - ↳ σε οικονομικό επίπεδο, η οικονομική δραστηριότητα έχει αποκτήσει προφανή διεθνή χαρακτήρα και τα συμφέροντα έχουν παγκοσμιοποιηθεί. Οι σχέσεις και οι διασυνδέσεις που προκύπτουν από την οικονομική δραστηριότητα καλύπτουν πλέον όλο το διεθνή χώρο. Σε μερικές περιπτώσεις, και μέσα στο πλέγμα των καταστάσεων που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση, ο όρος «διακυβέρνηση» είναι κατάλληλος για να εκφράσει ακριβώς τον τρόπο, με τον οποίο ασκείται η εξουσία και η πολιτική για μερικά θέματα. Με τον όρο «διακυβέρνηση» εκφράζουμε κυρίως την ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού περισσότερων κρατών, με νομοθετικές ρυθμίσεις, ελέγχους, παρεμβάσεις και κυρώσεις, για θέματα που ξεπερνούν τα όρια ενός κράτους, όπως για παράδειγμα τη μόλυνση του περιβάλλοντος, τον έλεγχο της ραδιενέργειας, την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και άλλα
 - ↳ σε επίπεδο διεθνιστικών κινημάτων: ενισχύεται και διεθνοποιείται η δράση και η συνεργασία κινημάτων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με πανανθρώπινα αιτήματα – οικολογικά και ειρηνικά

δ. Η ειρήνη μπορεί να διασφαλιστεί με:

- την επιβολή του Διεθνούς Δικαίου, το σεβασμό της διεθνούς νομιμότητας και την εφαρμογή των αποφάσεων των Διεθνών Οργανισμών
- την καταπολέμηση των αιτίων που αναπαράγουν τον πόλεμο, όπως είναι η άνιση κατανομή του πλούτου, της γνώσης και της ισχύος μεταξύ των λαών
- την εμπέδωση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των κρατών (ενδεικτικά οι σχέσεις αμοιβαίου εμπορικού συμφέροντος)
- την ενεργοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης σε περιπτώσεις επιθετικής συμπεριφοράς κάποιου κράτους
- την καλύτερη γνωριμία των λαών μεταξύ τους
- την καταπολέμηση του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας μέσω της εκπαίδευσης
- μια πολιτική απαγκίστρωσης των χωρών από τις επενδύσεις στον πολεμικό τομέα

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- ✘ Προσδιορισμός εννοιών
- ✘ Η ιστορική σχέση του ανθρώπου με τη φύση
- ✘ Προσφορά της φύσης
- ✘ Δείγματα καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος
- ✘ Δείγματα επιπτώσεων περιβαλλοντικής καταστροφής
- ✘ Παράγοντες που συντελούν στην οικολογική καταστροφή
- ✘ Τρόποι αντιμετώπισης του οικολογικού αδιεξόδου

➤ Προσδιορισμός εννοιών

- **φυσικό περιβάλλον:** Το φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνει όλους τους ζωντανούς και μη ζωντανούς οργανισμούς που βρίσκονται με φυσικό τρόπο στη Γη. Υπό αυτή την άποψη, το περιβάλλον δεν είναι το αποτέλεσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και διαφοροποιείται από το "δομημένο περιβάλλον"
- **ρύπανση:** η παρουσία στην ατμόσφαιρα αερίων, κόκκων στερεών ουσιών και άλλων από τη βιομηχανική δραστηριότητα, την κίνηση των αυτοκινήτων ή άλλες ενέργειες, σε ποσότητες τέτοιες που γίνονται βλαπτικές για τον άνθρωπο και γενικά για το περιβάλλον. Με άλλα λόγια, ως ρύπανση του περιβάλλοντος νοείται η εισαγωγή ή η διασπορά στο περιβάλλον ουσιών ή ενέργειας σε ποσότητες τέτοιες που είναι αδύνατο να αφομοιωθούν ή εξουδετερωθούν
- **μόλυνση:** η αλλοίωση της σύστασης του φυσικού περιβάλλοντος από ξένες ουσίες (κατάλοιπα εργοστασίων, απορρίμματα και άλλα)
- **ηχορύπανση:** μορφή ρύπανσης του περιβάλλοντος που χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολλών και δυνατών θορύβων
- **οικολογία:** αποτελεί κλάδο των Φυσικών Επιστημών. Είναι η μελέτη του μεγέθους και της διάδοσης των πληθυσμών των ζώντων οργανισμών, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι ιδιότητες αυτές επηρεάζονται από την αλληλεπίδραση μεταξύ των οργανισμών και του περιβάλλοντός τους. Το περιβάλλον ενός οργανισμού περιλαμβάνει τόσο τις φυσικές ιδιότητες, οι οποίες αποτελούν το σύνολο των κατά τόπους αβιωτικών παραγόντων, όπως το κλίμα και η γεωλογία, όσο και τους υπόλοιπους οργανισμούς που μοιράζονται το ίδιο οικοσύστημα. Ο όρος δημιουργήθηκε στα 1866 από το Γερμανό βιολόγο Ernst Haeckel, από τις ελληνικές λέξεις *οίκος* και *λόγος* και σημαίνει κυριολεκτικά "μελέτη του φυσικού οίκου"

➤ Η ιστορική σχέση του ανθρώπου με τη φύση

1. Συλλεκτικό στάδιο: άμεση εξάρτηση ανθρώπου από το φυσικό περιβάλλον
2. Νεολιθική περίοδος (γεωργική επανάσταση): μερική ανεξαρτητοποίηση με τη χρήση εργαλείων ως μέσων παραγωγής
3. Ιστορική φάση: πρώτες επιστημονικές ανακαλύψεις, πρώτη προσπάθεια ελέγχου της φύσης
4. 18^{ος} αιώνας (βιομηχανική επανάσταση - τεχνολογική εξέλιξη): ο άνθρωπος ελέγχει αλλά και καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον

➤ Η «προσφορά» της φύσης

- Αποτελεί το «σπίτι» του ανθρώπου, τον χώρο για να υπάρξει, να επιβιώσει και να αναπτύξει όλες τις δραστηριότητές του
- Συνιστά τη βασική πηγή επιβίωσης για τον άνθρωπο, εφόσον από αυτήν αντλεί την τροφή του και τις πρώτες ύλες για όλα τα αγαθά του
- Προσφέρει σωματική υγεία, ευεξία, χαλάρωση και ψυχική αγαλλίαση
- Ενεργοποιεί την έμπνευση για επινοήσεις, εφευρέσεις και επιστημονική έρευνα.
- Ευαισθητοποιεί την καλλιτεχνική φαντασία και δημιουργία.

✎ Δείγματα καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος

ΕΛΛΑΦΟΣ	ΥΔΑΤΙΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ αστικά απορρίμματα ▪ βιομηχανικά λύματα ▪ τοξικά και ραδιενεργά απόβλητα ▪ εντομο-ζιζανιοκτόνα ▪ εκδασώσεις ▪ εκτροπές ποταμών ▪ αποξηράνσεις λιμνών 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ αστικά και βιομηχανικά λύματα ▪ διαρροές καυσίμων ▪ απόρριψη αστικών και βιομηχανικών λυμάτων ▪ ταφή ραδιενεργών κατάλοιπων 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ βιομηχανικοί καυστήρες ▪ κεντρική θέρμανση πολυκατοικιών ▪ κυκλοφορία οχημάτων

✎ Δείγματα επιπτώσεων περιβαλλοντικής καταστροφής

Στη Φύση	Στον άνθρωπο
<ul style="list-style-type: none"> ▪ εξαφάνιση ειδών χλωρίδας και πανίδας ▪ μόλυνση ατμόσφαιρας ▪ τρύπα όζοντος ▪ αλλαγή κλίματος ▪ λιώσιμο πάγων ▪ φαινόμενο θερμοκηπίου ▪ μείωση φυσικών πόρων 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ αναπνευστικές παθήσεις ▪ δερματικές ασθένειες ▪ καρκίνος ▪ απουσία χώρων χαλάρωσης – ηρεμίας

🦋 Παράγοντες που συντελούν στην οικολογική καταστροφή:

- **Υπερπληθυσμός:** Η πρόοδος της ιατρικής, η βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης, η καλύτερη διατροφή, οι καλύτερες συνθήκες ζωής είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη θεραπεία πολλών ασθενειών. Ως αποτέλεσμα, ο πληθυσμός του πλανήτη πολλαπλασιάζεται με ταχύτατους ρυθμούς (ενδεικτικά: έτος 1-1649=500εκ., 1650-1850=1δισ, 1850-1930=2δισ, 1930-1975=4δισ, 1976-2004=6δισ). Αυτό επιφέρει πολλαπλασιασμό των αναγκών και κατά συνέπεια, ταχύτερη «αφαίμαξη» των φυσικών πόρων.
- **Βιομηχανική επανάσταση:** Η δραματική αύξηση των ρυθμών παραγωγής οδήγησε σε υπερεκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, ρύπανση και παραγωγή προϊόντων ενεργοβόρων.
- **Καταναλωτισμός:** Το σύγχρονο μοντέλο ζωής ευνοεί τη μαζική κατανάλωση, κατά προέκταση οδηγεί σε μαζική παραγωγή, γεγονός που συντελεί στην εξάντληση των φυσικών πόρων.
- **Ανταγωνισμοί των κρατών:** Οι οικονομικοί και στρατιωτικοί ανταγωνισμοί για την επικράτηση σε παγκόσμιο επίπεδο κατεύθυναν την πολιτική των κρατών σε μια παραγωγή δίχως σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον. Στο ίδιο πνεύμα εδράζεται και η προσπάθεια των μικρών κρατών να προσελκύσουν επενδύσεις. Για αυτό το λόγο, προσφέρουν συνθήκες παραγωγής που μειώνουν το κόστος παραγωγής, αλλά δε δείχνουν κανένα σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.
- **Αστικοποίηση:** Η απότομη και απροσχεδίαστη επέκταση του αστικού και τεχνητού τοπίου εις βάρος του φυσικού, καθώς και η αύξηση των επιπέδων μόλυνσης και ρύπανσης, μετέτρεψε τις πόλεις σε «άξενα» περιβάλλοντα και μείωσε τις φυσικές εκτάσεις στο σύνολο του πλανήτη.
- **Ατομικισμός:** Η αποξένωση και η ανωνυμία στις μαζικές, αστικές κοινωνίες προκαλεί αδιαφορία για κοινωνικά αγαθά, όπως η φύση, καθώς κυριαρχεί η αλαζονική αντίληψη ότι η φύση υπάρχει για να εξυπηρετεί τις ανθρώπινες ανάγκες.

🦋 Τρόποι αντιμετώπισης του οικολογικού αδιεξόδου

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πολίτη (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εισαγωγή της περιβαλλοντολογίας στα σχολεία, σεμινάρια για όλες τις κατηγορίες εργαζομένων, διαλέξεις)
- Αυστηρά νομοθετικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και πιστή εφαρμογή τους (ανακύκλωση απορριμμάτων, απομάκρυνση βιομηχανιών από κατοικημένες περιοχές, υποχρεωτική χρήση φίλτρων, μέτρα για προστασία των θαλασσών, ποταμών, λιμνών, ρύθμιση του κυκλοφοριακού προβλήματος των πόλεων)
- Αποκατάσταση ζημιών που προκάλεσε ο άνθρωπος στο περιβάλλον (αναδάσωση, επέκταση χαρακτηρισμών νέων περιοχών ως βιοτόπων)
- Διεθνής οικολογική συνεργασία (διεθνής νομοθεσία, διεθνείς οργανισμοί, αφοπλισμός)
- Δράση οικολογικού κινήματος:
 - (α) διαφώτιση του κοινού - καταγγελία (επισήμανση των κινδύνων με διαφωτιστικές εκστρατείες, προβολή από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας όλων των διαστάσεων του προβλήματος),
 - (β) δυναμικές εκδηλώσεις (διαδηλώσεις, πίεση σε φορείς εξουσίας, συμμετοχή σε παγκόσμια κινήματα)
- Αλλαγή του σύγχρονου τρόπου ζωής και του μοντέλου ανάπτυξης (οικοανάπτυξη)
- Χρήση ήπιων μορφών ενέργειας (αιολική, ηλιακή και άλλες), επεξεργασία λυμάτων και αποβλήτων, επέκταση των πρακτικών ανακύκλωσης (Ο ρόλος της τεχνολογικής εξέλιξης)

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ - ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ

- ✘ **Ρατσισμός** (προσδιορισμός της έννοιας, σύγχρονες μορφές ρατσισμού, αιτίες της ρατσιστικής συμπεριφοράς, τρόποι αντιμετώπισης)
- ✘ **Εθνικισμός και Πατριωτισμός** (προσδιορισμός εννοιών, προφορά εθνισμού – πατριωτισμού, κίνδυνοι από τον εθνικισμό, τρόποι αντιμετώπισης του εθνικισμού, ατομική ευθύνη)

✎ Ρατσισμός

α. Προσδιορισμός της έννοιας

- Με τον όρο «**ράτσα**» ορίζεται-στα λεξικά- το σύνολο ανθρώπων και ζώων της ίδιας φυλής και μεταφορικά το «εκλεκτό γένος».
- **Ρατσισμός** είναι η αντίληψη που θεωρεί ορισμένες ομάδες ή εθνότητες -εκ φύσεως- ανώτερες από τις άλλες, γεγονός που μεταφράζεται σε δικαιοδοσία και δικαιολόγηση της κυριαρχίας των μεν στις δε. Βασίζεται στην πλάνη ότι υπάρχουν βιολογικοί λόγοι που δικαιολογούν τις διακρίσεις μεταξύ φυλετικών ομάδων. Οι ρατσιστικές θεωρίες δε διαθέτουν επιστημονική θεμελίωση, αν και οι ρατσιστές πιστεύουν, δίχως αποδεικτικά στοιχεία, το αντίθετο.

β. Σύγχρονες μορφές ρατσισμού:

⇒ **Εθνικός ή φυλετικός:** στηρίζεται στις διακρίσεις σε βάρος μεταναστών και μειονοτήτων καθώς και πολιτικών προσφύγων, που προέρχονται κυρίως από την ανατολική Ευρώπη και τις τριτοκοσμικές χώρες, ή αναπαράγει την προκατάληψη εναντίον Εβραίων, Τσιγγάνων, εγχρώμων.

⇒ **Κοινωνικός:** μεροληπτική στάση που μπορεί να οδηγήσει σε διαχωρισμό, στιγματισμό, περιθωριοποίηση, κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων - ομάδων που υφίστανται τη ρατσιστική αντιμετώπιση. Κριτήρια κοινωνικού ρατσισμού αποτελούν: το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η οικονομική κατάσταση, το επάγγελμα, η καταγωγή, οι θρησκευτικές - ιδεολογικές πεποιθήσεις, η εξωτερική εμφάνιση, οι αποκλίνουσες κοινωνικές κατηγορίες (ομοφυλόφιλοι, ιερόδουλες, χρήστες ναρκωτικών, πρώην κατάδικοι) και η φυσική κατάσταση (άτομα με ειδικές ανάγκες, φορείς ανίατων ασθενειών).

γ. Αιτίες της ρατσιστικής (και εθνικιστικής) συμπεριφοράς

- **Ο ρόλος της οικογένειας:** Οι άνθρωποι υιοθετούν από μικρή ηλικία προκαταλήψεις και στερεότυπα μέσω της διαδικασίας της κοινωνικής τους ένταξης. Οι προκαταλήψεις διδάσκονται, μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά (είτε φραστικά είτε εμπράκτως) και αναπαράγονται. Τα παιδιά υιοθετούν και επαναλαμβάνουν τις διακρίσεις, τις οποίες κάνουν οι γονείς τους και ενεργούν συνειδητά ή ασυνείδητα.
- **Ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης:** Παρουσιάζονται, συχνά, ορισμένα άτομα και ομάδες με τρόπο που ενισχύει τις υπάρχουσες προκαταλήψεις και τα στερεότυπα (για παράδειγμα, τα δελτία ειδήσεων που αναφέρονται, σχεδόν αποκλειστικά, στις εγκληματικές συμπεριφορές των μελών ορισμένων ομάδων ή κατηγοριών ανθρώπων και αγνοούν ότι η πλειοψηφία των μελών των ομάδων αυτών συμπεριφέρεται φυσιολογικά). Επιπλέον, μέσα από την παρουσίαση μιας μονόπλευρης, διαστρεβλωμένης (σε βάρος των “άλλων”) ή ωραιοποιημένης εικόνας (υπέρ των “δικών” μας) καλλιεργούν προκαταλήψεις -πιστεύοντας ότι εξυπηρετούν εθνικό συμφέρον- και εκμεταλλεύονται την ξενοφοβία του λαού.
- **Οι κατηγοριοποιήσεις** που είναι μέρος της ανθρώπινης σκέψης (κατηγορίες πραγμάτων, δέντρων, φυτών, ζώων και κατηγορίες ανθρώπων με κριτήρια το φύλο, ηλικία φυλή, το έθνος, το επάγγελμα και άλλες) απλοποιούν τον πολύπλοκο κόσμο και διευκολύνουν στη διαχείριση των πληροφοριών. Έτσι, δημιουργούνται κατηγορίες ανθρώπων, στις οποίες αποδίδονται κάποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα (χρώμα, φυλή, ύψος και άλλα). Όμως, με βάση αυτά οι άνθρωποι συγκρίνουν και αξιολογούν τους διαφορετικούς από αυτούς με προκατασκευασμένα και ανορθολογικά κριτήρια.
- **Ο ρατσισμός ως αποτέλεσμα οικονομικών παραγόντων:** Ο ανταγωνισμός αναπτύσσεται μεταξύ ομάδων που διεκδικούν, για παράδειγμα, περιορισμένες θέσεις εργασίας, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη και αγαθά. Ορισμένες ομάδες, όπως οι νεοαφιχθέντες Έλληνες Πόντιοι και οι Αλβανοί στη χώρα μας, συγκρούονται με γηγενείς που θεωρούν ότι οι μετανάστες

απειλούν τα οικονομικά τους συμφέροντα. Κατά συνέπεια, εμφανίζεται η τάση στους μόνιμους κατοίκους να υιοθετούν προκαταλήψεις και στερεότυπα σε βάρος των νεοεμφανιζόμενων ανταγωνιστών τους. Συχνά, οι προκαταλήψεις αυτές γίνονται αιτίες διακρίσεων και αδικιών, που, σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, μετασχηματίζονται συχνά σε επιθετικές συμπεριφορές (για παράδειγμα, οι επιθέσεις των νεοναζί σε βάρος Ελλήνων, Τούρκων και άλλων μεταναστών στη Γερμανία).

- **Ο Θρησκευτικός φανατισμός** που καλλιεργείται από θρησκευτικούς και πολιτικούς ηγέτες σε βάρος της διαφορετικής πίστης και στο όνομα της διαφύλαξης της κυρίαρχης θρησκευτικής παράδοσης, γεγονός που παραβιάζει την αρχή της ανεξιθρησκίας.
- **Η δημαγωγία των πολιτικών και ο καλλιεργούμενος φανατισμός:** Οι πολιτικοί, συχνά, εκμεταλλεύονται το κλίμα ξενοφοβίας και διακηρύσσουν την αρχή “έξω οι ξένοι”, για να αυξήσουν τα εκλογικά τους ποσοστά. Ιδίως σε περιόδους κοινωνικοοικονομικών κρίσεων επιδιώκεται η ενοχοποίηση ξένων, γίνεται προσπάθεια να αποσειστούν οι ευθύνες για τα μείζονα προβλήματα (οικονομική ύφεση, ανεργία, εγκληματικότητα και άλλα) και να επιρριφθούν σε συγκεκριμένες ομάδες, με τη γνωστή πρακτική της δημιουργίας “αποδιοπομπαίων τράγων”.

δ. Τρόποι αντιμετώπισης:

Η ευθύνη για την αντιμετώπιση αυτών των ρατσιστικών φαινομένων επιμερίζεται τόσο στην οργανωμένη πολιτεία όσο και στα άτομα μεμονωμένα.

- **Παιδεία** που καλλιεργεί την κριτική στάση απέναντι σε ρατσιστικές αντιλήψεις, ενισχύει τις ηθικοπνευματικές αντιστάσεις στην μισαλλοδοξία και το φανατισμό και ενθαρρύνει το σεβασμό και την ανοχή στην ετερότητα / διαφορετικότητα με τις ποικίλες μορφές της- κυρίως μέσω της διαπολιτισμικής αγωγής. Βασικοί φορείς της παιδείας αυτής είναι η εκπαίδευση, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, οι πνευματικοί άνθρωποι και οι ποικίλοι πολιτιστικοί οργανισμοί.
- **Καταδίκη και στηλίτευση των κρουσμάτων του ρατσισμού** που εκφράζεται έμπρακτα με εκσυγχρονισμό των νομοθεσιών που εμμένουν σε ρατσιστικές αντιλήψεις.
- **Έμπρακτη ευαισθητοποίηση** σχετικά με την κατοχύρωση και περιφρούρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής των ευπαθών κατηγοριών στο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό αγαθό (δικαίωμα στην εργασία, ασφάλιση, περίθαλψη, κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση, μόρφωση, διατήρηση πολιτιστικής ιδιαιτερότητας σε αρμονική συνύπαρξη με την κυρίαρχη κουλτούρα).
- **Ατομική ευθύνη:** Το άτομο οφείλει να απορρίπτει το ρατσισμό, όχι μόνο θεωρητικά αλλά και έμπρακτα, μέσα από τη στάση και συμπεριφορά του απέναντι στις ομάδες εκείνες που είναι ευάλωτες στις οποιεσδήποτε ρατσιστικές αντιλήψεις.

☛ Εθνικισμός – Πατριωτισμός

α. Προσδιορισμός εννοιών

- **εθνικισμός:** υπερβολική και αποκλειστική προσήλωση προς την ιδέα του έθνους και των εθνικών ιδεωδών, με κύριο χαρακτηριστικό τη διάκριση των εθνών σε ανώτερα και κατώτερα και τη διάθεση επιβολής των πρώτων στα δεύτερα. Ειδικότερα, η έντονη προβολή της εθνικής ταυτότητας κυρίως όταν συνδέεται με τάσεις αποσχίσεως ή επεκτατισμού (ΑΝΤ. διεθνισμός, κοσμοπολιτισμός)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ: .

- Η ιδεολογία που εμφανίστηκε στο πλαίσιο αστικών επαναστάσεων και έθετε ως πολιτικό θεμέλιο του κράτους την έννοια του έθνους (εθνικό κράτος) και όχι π.χ. τη θρησκεία ή το βασιλιά.
- Το να αγαπάει κανείς την πατρίδα του, η **φιλοπατρία** (λ. που πρωτοεμφανίζεται στον Αριστοφάνη).
- Στα τέλη του 18ου αιώνα, όταν η λ. φιλοπατρία δίνει την αίσθηση λογιότερης λέξης, αρχίζει να υποκαθίσταται από τις λέξεις, **πατριωτισμός** (αντιδάνειο μέσω του γαλλ. Patriotisme) που πρωτοχρησιμοποιούν ο Ρήγας Φεραίος, ο Ευγένιος Βούλγαρις κ.ά., και **εθνισμός** (μαρτυρείται από το 1826).
- Για λίγο μάλιστα φαίνεται ότι χρησιμοποιήθηκαν με την ίδια σημασία και τα **εθνικότης** και **εθνότης**, που γρήγορα όμως εξειδικεύτηκαν στη σημασία που έχουν και σήμερα.
- Η χρήση της λ. εθνισμός με τη σημασία του πατριωτισμού και της φιλοπατρίας είναι έντονη τον 19ο αιώνα
- Βαθμηδόν η λ. εθνισμός υπεχώρησε· τη θέση της πήρε η λ. εθνικισμός, που σήμανε και τον πατριωτισμό, την αγάπη προς την πατρίδα αλλά και τις εδαφικές απαιτήσεις ενός έθνους εις βάρος άλλων εθνών, τον εθνικό επεκτατισμό, δήλωσε δηλ. και τη θετική και την αρνητική σημασία. Τον φανατικό, με επεκτατικές - επιθετικές βλέψεις, πατριωτισμό δήλωσε και η ξενικής (γαλλικής) προέλευσης λέξη **σοβινισμός** (από το όνομα του φανατικού εθνικιστή N. Chauvin που έζησε την εποχή του Ναπολέοντος).
- Με τις σαρωτικές αλλαγές που έγιναν στο παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό από τη δεκαετία του '80, με τους ποικιλώνυμους εθνικισμούς που εμφανίστηκαν

μετά τη βίωση των κομμουνιστικών καθεστώτων, η διάκριση μεταξύ nationism και nationalism κατέστη και στην Ελλάδα αναγκαία και άρχισε να εκφράζεται αντιστοίχως με το σημασιολογικό λεξικό ζεύγος εθνισμός-εθνικισμός. **όπου το εθνισμός δηλώνει τον αγνό πατριωτισμό, το δε εθνικισμός τις εθνικιστικές επεκτατικές βλέψεις.**

Γ. Μπαμπινιώτης

- Πατριώτης, σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθετούμε, είναι το άτομο που εμφορείται από πατριωτικά φρονήματα, αισθήματα και ιδέες και που είναι προσηλωμένο στα εθνικά ιδανικά, στα εθνικά σύμβολα και στο εθνικό συμφέρον.
- Πατρίδα ως ένας ευρύτερος όρος είναι η κοιτίδα όπου, με μοναδικό για τον κάθε λαό τρόπο, σωρεύτηκε το «συλλογικό είναι» του κοινωνικού συνόλου στο οποίο ανήκουμε. Στη συνείδησή μας ή στο υποσυνείδητό μας, η πατρίδα είναι συνυφασμένη με τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τον διαχρονικά σωρευμένο πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα, τα κυρίαρχα θρησκευτικά πρότυπα, τις ιστορικές μνήμες κ.λπ., όλα στοιχεία ή παράγοντες που μας ανήκουν (και τους ανήκουμε). Όπως η Ιστορία μας διδάσκει, αποδεικνύονται ισχυρότερα ιδεολογιών ή «πλανητικών αξιών», και υπερνικούν κοσμοθεωρίες ή «εμβόλιμα» τεχνητά πολιτειακά οικοδομήματα.
- Πατριωτισμός, είναι η ετοιμότητα να υπερασπισθεί κάποιος το εθνικό συμφέρον όπως αυτό ορίζεται από το κοινωνικό και πολιτικό σύστημα της χώρας του. Πρόβλημα θα ανέκυπτε εάν η χώρα θέτει αθέμιτους εξωτερικούς στόχους. Ξεκάθαρες περιπτώσεις αθέμιτων στόχων ήταν, για παράδειγμα, ο επεκτατισμός των Γερμανών ναζιστών και μέχρι πρόσφατα η αποικιοκρατική αυθαιρεσία μεγάλων Ευρωπαϊκών δυνάμεων.
- Εθνικό συμφέρον, είναι οι στόχοι και οι επιδιώξεις που θέτει η κάθε κοινωνία (στα πλαίσια των καθιερωμένων πολιτικών διαδικασιών, και στη βάση των λειτουργικών αναγκών και των κυρίαρχων κοινωνικών, θρησκευτικών και πολιτικών αξιών).
- Απέναντι σ' αυτό το ζεύγος η λ. **διεθνισμός** παρέμεινε από παλιά να δηλώνει το ξεπέραςμα της έννοιας του έθνους και την υποκατάσταση της από τη διεθνική αντίληψη ότι δεν πρέπει να υπάρχουν όρια που να χωρίζουν τους λαούς, αντίληψη την οποία προέβαλε ο κομμουνισμός, η κατεξοχήν διεθνιστική ιδεολογία.

Π. Ήφαιστος

β. Προφορά εθνισμού – πατριωτισμού

☑ “ΠΟΛΙΤΙΚΗ”

- Αφύπνιση εθνικής συνείδησης => εθνική αυτογνωσία
- Αποστολή μηνύματος σε εχθρούς και φίλους για εθνική ομοψυχία και διάθεση υπεράσπισης εθνικών ιδανικών => ισχυροποίηση διαπραγματευτικής δύναμης σε διπλωματικό επίπεδο

☑ “ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ”

- Ενδυνάμωση συναισθήματος κοινωνικότητας
- Ανάπτυξη συλλογικών δραστηριοτήτων
- Παραμερισμός διαφορών και ατομικισμού - ανάπτυξη κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου
- Προβολή κοινών οραμάτων - αξιών - ιδανικών που τόσο λείπουν σήμερα εποχή ωφελιμισμού και ηδονοθηρίας

☑ “ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ”

- Αναβίωση στοιχείων παράδοσης (ιδιαίτερα σημαντικό για τους Έλληνες με τη μακραίωνη κληρονομιά)
- Ουσιαστική μελέτη Ιστορίας
- Ισχυροποίηση δυνατοτήτων εθνικής επιβίωσης => αντίσταση σε εθνική αλλοτρίωση και αφομοίωση που απειλεί τη χώρα μας (ξενομανία, ΜΜΕ, καταναλωτισμός κ.λπ.)

γ. Κίνδυνοι από τον εθνικισμό

“ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ”

- Αποπροσανατολισμός κοινής γνώμης → εξυπηρέτηση πολιτικών και οικονομικών σκοπιμοτήτων στο όνομα του έθνους
- Καταστρατήγηση Δημοκρατίας δια καθοδηγούμενων πληροφοριών εκφοβισμός φορέων “αντίθετης” άποψης
- Διχασμός - διάκριση πολιτών σε “εθνικόφρονες” και “προδότες”

“ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ”

- Φανατισμός - δογματισμός - μισαλλοδοξία - καλλιέργεια στερεότυπων μύθων
- Η ξενοφοβία αποτελεί μια αμυντική πλευρά του εθνικισμού και συνίσταται στο αίσθημα της καχυποψίας ή του φόβου που αισθάνεται μια εθνότητα έναντι άλλων εθνοτήτων. Είτε πρόκειται για Μεξικανούς εργάτες στην Αμερική, Τούρκους ή Άραβες στην Ευρώπη, το κλείσιμο των συνόρων και οι απελάσεις οδηγούν σε διεθνή ένταση, η οποία μάλιστα θα αυξάνεται καθώς η μετανάστευση για εύρεση εργασίας έχει αυξηθεί
- Ανάπτυξη ρατσιστικών διαθέσεων - καταπίεση μειονοτήτων
- Παραμόρφωση ιδανικών διαστρέβλωση προτύπων (όχι ο σκεπτόμενος, ο διαλλακτικός αλλά ο παρορμητικός, ο θρασύς)

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

- Καλλιέργεια επιθετικών διαθέσεων - πολιτικής => καταπάτηση δικαιωμάτων γειτονικών λαών => υπονόμηση ειρήνης
- Διεθνής απομόνωση
- Ο υπερτονισμός των εθνικών χαρακτηριστικών μιας εθνότητας μπορεί να οδηγήσει ένα κράτος-έθνος σε εσωστρέφεια, αδιαφορία για τα διεθνή γεγονότα και απομονωτισμό. Ο απομονωτισμός ήταν χαρακτηριστικό της Αμερικής, τουλάχιστον για ενάμιση αιώνα, και είχε προσυπογραφεί από σημαίνουσες πολιτικές προσωπικότητες όπως ο George Washington και ο Thomas Jefferson. Ακόμη και σήμερα το 25% του αμερικανικού λαού διέπεται από τάσεις απομονωτισμού

δ. Τρόποι αντιμετώπισης του Εθνικισμού

Στις σύγχρονες **πολυπολιτισμικές** κοινωνίες αποτελεί ανάγκη η αρμονική συνύπαρξη και συνεργασία των ατόμων και των ομάδων. Προϋπόθεση επίτευξης της είναι η αντιμετώπιση του ρατσισμού, που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ομαλή κοινωνική συμβίωση.

Παιδεία (η εκπαίδευση, τα Μ.Μ.Ε., οι πνευματικοί άνθρωποι, οι πολιτιστικοί φορείς) καλλιεργεί, ενισχύει, ενθαρρύνει:

- την κριτική στάση απέναντι σε ρατσιστικές αντιλήψεις
- τις ηθικοπνευματικές αντιστάσεις στη μισαλλοδοξία και το φανατισμό
- το σεβασμό και την ανοχή στην ετερότητα

Πολιτεία

Καταδίκη και στηλίτευση των κρουσμάτων του ρατσισμού που εκφράζεται έμπρακτα με εκσυγχρονισμό των νομοθεσιών που εμμένουν σε ρατσιστικές αντιλήψεις.

Ατομική ευθύνη:

- απόρριψη του εθνικισμού, όχι μόνο θεωρητικά αλλά και έμπρακτα, μέσα από τη στάση και συμπεριφορά του απέναντι στις ομάδες εκείνες που είναι ευάλωτες στις οποιεσδήποτε ρατσιστικές αντιλήψεις
- περιφρούρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής των ευπαθών κατηγοριών στο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό αγαθό (δικαίωμα στην εργασία, ασφάλιση, περίθαλψη, κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση, μόρφωση, διατήρηση πολιτιστικής ιδιαιτερότητας σε αρμονική συνύπαρξη με την κυρίαρχη κουλτούρα)

